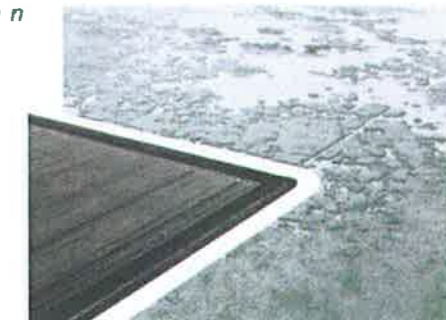

GOLFBAAN "DE HAAR" UITBREIDING NAAR 18 HOLES

Terreininrichting, beplanting, bebouwing,
natuurwaarden en het historische kader

VAN EMPELEN VAN AALDEREN PARTNERS BV
landschapsarchitecten

Inhoud

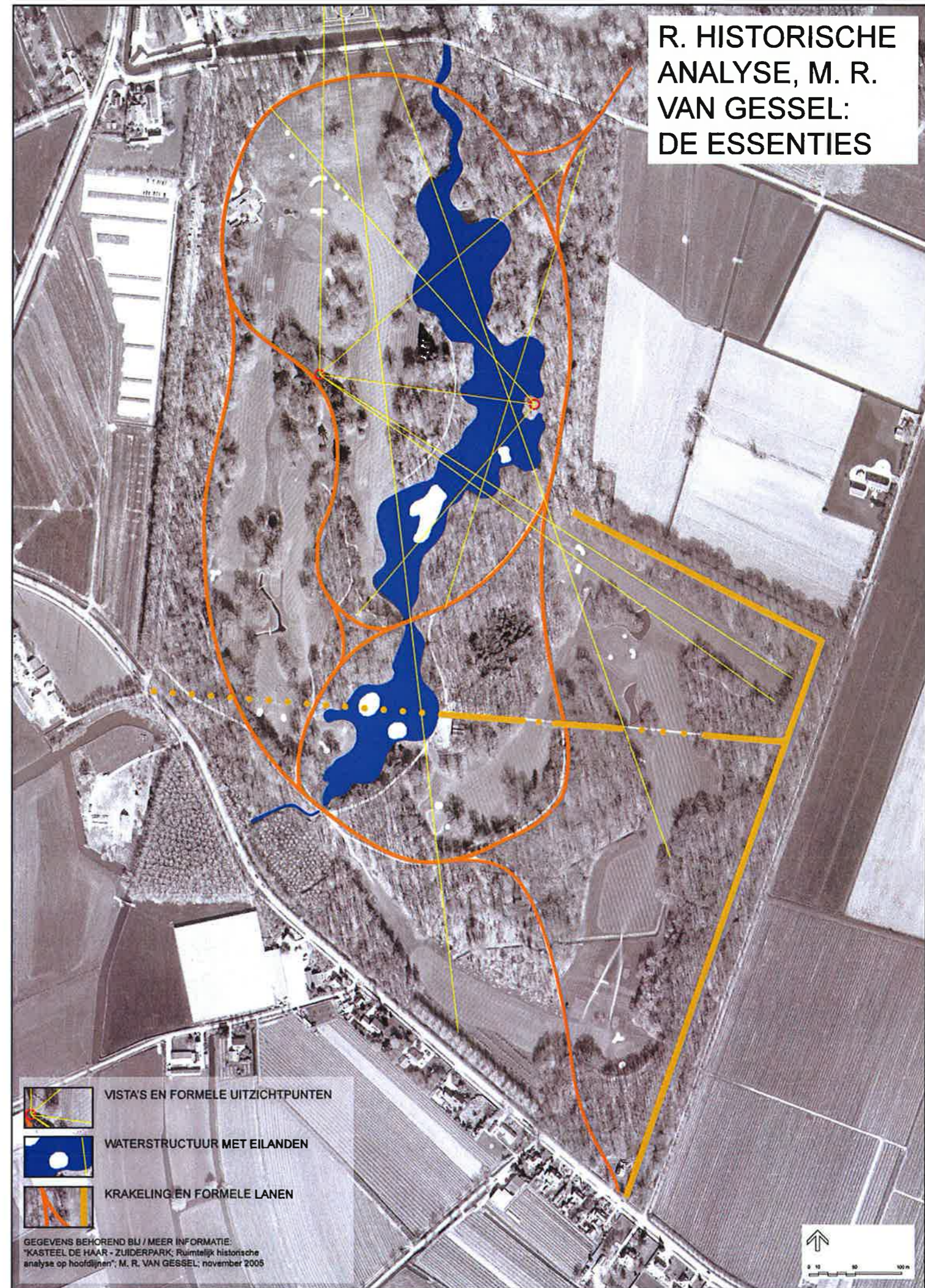
HUIDIGE SITUATIE	2
SITUATIE MET LEEF- EN JACHTGEBIEDEN VAN VLEERMUIZEN EN IJSVOGELS	2
ZUIDERPARK	3
ONTWERP COPIJN 1895	3
R. HISTORISCHE ANALYSE, M. R. VAN GESSEL:	3
DE ESSENTIES	3
BAANUITBREIDING	5
ONTSLUITING, RECREATIEF MEDEGEBRUIK EN DE KRAKELING	6
ONTSLUITING EN PARKEREN	7
RECREATIEF (MEDE)GEBRUIK	7
BEPLANTING EN NATUURWAARDEN	9
HOLE 1	11
HOLE 2 EN 3	13
HOLE 4	14
HOLE 5	15
HOLE 6	17
HOLE 7	18
HOLE 8	19
HOLE 9	20
HOLE 10	21
HOLES 11 EN 12	23
HOLES 13 EN 14	25
HOLE 15 EN GREENKEEPING	27
HOLE 16	29
HOLE 17	30
HOLE 18	31
DRIVING RANGE	32
SITUATIE EN ONTWERP AFSLAGGEBOUW	33
CLUBHUIS	34
SITUATIE EN ONTWERP	35
CLUBHUIS OMGEVING	36
GREENKEEPERSLOODS SITUATIE EN ONTWERP	37
PARKPARKEREN	38
VELDPARKEREN	39
BIJLAGE	41

ZUIDERPARK
ONTWERP
COPIJN 1895

R. HISTORISCHE
ANALYSE, M. R.
VAN GESSEL:
DE ESSENTIES

- VISTA'S EN FORMELE UITZICHTPUNTEN
- WATERSTRUCTUUR MET EILANDEN
- KRAKELING EN FORMELE LANEN

GEGEVENS BEHOOREND BIJ / MEER INFORMATIE:
"KASTEEL DE HAAR - ZUIDERPARK: Ruimtelijk historische
analyse op hoofdlijnen", M. R. VAN GESSEL, november 2005

Inleiding

Aansluitend op het uitbreidingsplan, de ruimtelijke onderbouwing en met inachtneming van de aandachtspunten zoals opgesteld door Natuurmonumenten is het inrichtingsplan verder uitgewerkt. Op het niveau van de holes is gekeken naar de samenhang tussen golftechnische-, cultuurhistorische-, natuur- en recreatieve waarden.

De huidige baan is in zijn geheel opgenomen in het ca. 100 jaar oude bosgebied van het landgoed Haarzuilens. Dit landgoed wordt in het westen, noorden en oosten omgeven door open weidegebied van de Haarpoeder. De polder kent een opstreekende -vanuit het zuiden- uitwaaiende verkaveling. De zuidelijke begrenzing wordt gevormd door de onregelmatige blokverkaveling langs de Vleutense wetering en de Bijveld behorend tot het stroomstelsel van de oude Rijn.

De uitbreiding naar 18 holes gebeurt deels in het Zuiderpark, en deels in uitbreidingslocaties aan de west- en oostzijde van het park.

De uitbreiding in het Zuiderpark is gebaseerd op een ruimtelijk historische analyse van het park en volgt en herstelt (deels) de essentie van de ruimtelijke structuur. Voor de aanleg van de nieuwe holes in het Zuiderpark en het vrijmaken van zichtlijnen (o.a. in oostelijke richting over de vijver) moet ca. 4 ha. parkbos worden gekapt. Binnen het plan kan op basis van de voorgestelde ruimtelijke opzet ca. 2 ha. worden gecompenseerd. De overige compensatie zal in het kader van het landinrichtingsproject worden uitgevoerd.

De nieuwbouw van het clubhuis heeft plaats nabij de locatie van het huidige greenkeepersgebouw buiten de zichtlijnen van het park. De afslagloods wordt opgenomen in de noordelijke bosrand. Realisatie van beide gebouwen heeft door de geringe afmeting ten opzichte van het monumentale bomenbestand en door de situering geen invloed op de ruimtelijke hoofdopzet van het park.

De westelijke uitbreiding maakte deel uit van de in noordelijke richting opstreekende cope-ontginning van het Belvédèregebied 'Nieuwkoop en Harmelen'. Door de aanleg van de Rijndijk is ter plaatse de relatie met het achterliggende landschap verdwenen, met name ook door de afwezigheid van de voor dit landschap kenmerkende kavelsloten.

De nieuwe ruimtelijke opzet is gebaseerd op het maken van een overgangszone tussen de gesloten bebouwing van het Zuiderpark en de openheid van de Haarpoeder. De gekozen opzet betekent op deze plek geen aantasting van de cultuurhistorische kenmerken, die hier voornamelijk bestaan uit de perceelrichtingen en -vormen.

De oostelijke uitbreidingslocatie maakt eveneens deel uit van de opstreekende cope-ontginning. De begrenzing van de locatie wordt gevormd door de bij de ontginning vastgelegde perceelrichtingen en -vormen. De contour van het landgoed Haarzuilens blijven intact doordat de twee holes worden begeleid door een beperkt aantal boomgroepen die zo zijn geplaatst dat ze vanaf de Eikslaan en de Parkweg het zicht op het achterliggende landschap vrij laten, evenals het zicht op het landgoed vanaf het Haarpad en de Parkweg. De uitbreiding wordt begrensd door een Elzensingel. De aanleg van de driving-range heeft behalve het verplaatsen van een sloot geen ruimtelijke consequenties.

De uitbreiding past voor wat betreft het gebruik binnen het bestaande Zuiderpark. Op de uitbreidingslocaties aan de west- en oostzijde wordt het agrarische gebruik vervangen door een recreatieve functie. De wijziging van het gebruik heeft, behalve de hieronder te beschrijven verkeersaspecten, geen effect op de omgeving.

De relevante natuurwaarden, waarmee de uitbreiding wordt geconfronteerd, zijn in volgorde van belangrijkheid:

- de golfbaan als jachtplek, vliegroute en verblijfplaats van vleermuizen, de soorten Rosse vleermuis, Watervleermuis, Ruige dwergvleermuis, Gewone en Ruige dwergvleermuis in het bijzonder; vooral de aanwezigheid van holle bomen is bepalend voor de (regionale en landelijke) betekenis van het gebied;
- het parkbos als groeiplaats van kleibosplanten, Grote keverorchis in het bijzonder;
- een aantal kleine wateren op de golfbaan als voortplantingsbiotoop voor amfibieën, Kamsalamander in het bijzonder;
- de waterpartij en zijn oevers als territorium van een aantal watervogels, IJsvogel in het bijzonder;
- Het parkbos als leefgebied van bosvogels, Groene specht, Koekoek en Grauwe vliegenvanger in het bijzonder;
- De sloten en hun oevers in het uitbreidingsgebied als leefgebied van moerasvogels en amfibieën, de Rugstreeppad in het bijzonder.

De belangrijkste effecten van de uitbreiding op de natuurwaarden van het plangebied en omgeving hangen samen met het stoppen van het agrarisch bedrijf, het verwijderen van bomen en struiken, het grondverzet, de groeninrichting, het groenbeheer en de toename van het aantal menselijke (auto)bewegingen.

Eind 2009 is het uitbreidingsplan door de Zoogdiervereniging beoordeeld op de getroffen voorzieningen ten aanzien van de aanwezige vleermuizen in het kader van de Flora- en Faunawet. Op basis van de opgestelde notitie (zie bijlage) is het uitbreidingsplan verder aangepast en uitgewerkt tot het voorliggende ontwerp.

ONTSLUITING EN PARKEREN

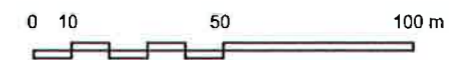
De baan is ontsloten vanaf de entree op ca. 130 m voorbij de hoek Parkweg/ Eikslaan. De ontsluitingsweg loopt in een boog langs de beukenlaan naar de parkeerplaats die tussen de bomen van het parkbos is gesitueerd. De parkeerbehoefte van een 18 holes baan bedraagt 6 tot 8 parkeerplaatsen per hole. Bij een gemiddelde bezetting is er behoefte aan ca. 70 parkeerplaatsen.

Hierin wordt voorzien door de realisatie van een parkeerplaats met een capaciteit van 92 auto's tussen de bomen in het parkbos ten noorden van de ontsluitingsweg. De parkeerplaats wordt uitgevoerd in halfverharding en is zo vormgegeven dat alle monumentale bomen behouden blijven, en alleen enkele jongere bomen moeten worden gekapt. De parkeerplaats blijft buiten de bufferzone rondom de vleermuisverblijfsplaats aan de noordzijde. De vleermuisverblijfsplaats aan de westzijde wordt gespaard. De bufferzone staat onder druk door ontsluiting en parkeren. Om de parkeerplaats komen wintergroene struiken die de lichtstraling beperken.

Het overige (overloop) parkeren vindt plaats op een apart parkeerveldje langs de Parkweg. Hier parkeren de bezoekers van de openbaar toegankelijke driving range en leden van de golfclub op drukke dagen. Een voetpad verbindt de parkeerplaats met de beukenlaan. Deze loopt door tot aan de driving range. De singel tussen het parkeerveld en de Parkweg blijft behouden en wordt aangevuld met een rij elzen.

RECREATIEF (MEDE)GEBRUIK

Door de verplaatsing van de ontsluiting en het parkeren wordt de op dit moment afgesloten Haarlaan openbaar toegankelijk voor langzaam verkeer. Het Zuiderpark wordt via een voetpad met afsluitbare poorten toegankelijk voor recreatief medegebruik. De entrees voor voetgangers komen aan de Haarlaan en de Bochtdijk.

BEPLANTING EN NATUURWAARDEN

golfbaan inclusief semirough

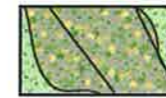
bosvegetatie deels met zoom-/ mantelvegetatie/
deels met struiklaag, deels kruidig

nieuwe boombeplanting

cultuurlijke rough Zuiderpark (8x maaien)

natuurlijke rough uitbreidingen: bloemrijk grasland

natuurvriendelijke oevers met brede plasbermen

Huidige situatie 1:2.000

Vleermuis en IJsvogel (zie p. 2)

Copijn (zie p. 3)

Nieuwe situatie 1:2.000

HOLE 1

Hole 1 ligt in het Zuiderpark, en vervangt de huidige hole 5. De nieuwe hole heeft een groter ruimtebeslag. Daartoe wordt bos gekapt.

Cultuurhistorie

Net als de huidige hole ligt de nieuwe hole in de door Copijn ontworpen zichtlijn op de kerktoren van Vleuten. In de loop der tijd is deze zichtlijn langs de vijver dichtgeplant. Herstel van de zichtlijn maakt boomkap noodzakelijk. De gewonnen ruimte wordt benut voor de tee's van hole 1.

Het herstel van de oorspronkelijke krakeling betekent op deze plek herstel van de splitsing, zodat het buitenpad van de krakeling weer vloeiend doorloopt.

In de zichtlijn op Vleuten is bij de uitbreiding van 1935 een brede beukenlaan aangelegd langs de oostelijke rand van het park. Ten behoeve van de recreatieve route door de laan en het zicht vanaf de as is plaatselijk de onderbegroeiing verwijderd.

Beplanting en natuurwaarden

Boomkap voor de nieuwe green van hole 1 heeft invloed op de bufferzone van een vleermuisverblijfsplaatsboom. Deze boom wordt gespaard. Aan de zuidzijde staan verschillende toekomstbomen. Aan de westzijde wordt dit gesloten bos aangevuld met vrijstaande bomen.

Er vindt vergroting plaats van de bosvegetatie in het bosje ten zuiden van het begin van de fairway. De hier aanwezige watergangen zijn in de huidige vorm ongeschikt voor het golfspel en worden omgevormd tot een kleine vijver die geschikt is als voortplantingswater voor o.a. de kamsalamander.

Tussen de tee's van hole 1 en 5 wordt een open boomgroep toegevoegd.

Beplantingskeuze

Bomen: eik

○ Verwijzing naar markering op Vleermuizenkaartje

 golfbaan inclusief semirough

 cultureel rough (8x maaien)

 bosvegetatie deels met zoom-/ mantelvegetatie/ deels met struiklaag, deels kruidig

 nieuwe boombeplanting

HOLE 2 EN 3

Hole 2 en 3 liggen in het oostelijke uitbreidingsgebied. Momenteel is deze grond in gebruik als laagstamboomgaard.

Cultuurhistorie

De oostelijke uitbreidingslocatie maakt deel uit van de opstreekende cope-ontginning. De begrenzing van de locatie wordt gevormd door de bij de ontginning vastgelegde perceelrichtingen en -vormen. De contour van het landgoed Haarzuilens blijft intact doordat de twee holes worden begeleid door een beperkt aantal boomgroepen die zo zijn geplaatst dat ze vanaf de Eikslaan en de Parkweg het zicht op het achterliggende landschap vrij laten, evenals het zicht op het landgoed vanaf het Haarpad en de Parkweg. De uitbreiding wordt begrensd door een elzensingel. Langs de elzenhaag aan de Parkweg wordt een tweede rij elzen geplant.

Beplanting en natuurwaarden

Boomgroepen op heuvels, geen solitair. De centrale boomgroepen zijn open aan de onderzijde, de overige boomgroepen hebben een mantel-/zoomvegetatie en onderbegroeiing. Langs de randen ligt de nadruk op natte natuur.

Behoud van de singel aan de zuidzijde -en versterking met een rij elzen als belangrijke corridor voor vleermuizen.

Beplantingskeuze

Bomen: eikenclumbs (bomen h.o.h. 6 m)

Nieuwe situatie 1:2.000

Vleermuis en IJsvogel (zie p. 2)

Copijn (zie p. 3)

HOLE 4

Hole 4 ligt in het Zuiderpark op dezelfde locatie als voorheen, zij het dat de hole verkleind is en deels verschoven ten behoeve van de ontsluitingsweg naar het centraal gelegen nieuwe clubhuis. Voor de green wordt de bestaande waterpartij vergroot.

Cultuurhistorie

Ten behoeve van de zichtas vanuit kasteel Haarzuilens worden essen gekapt. Hierdoor wordt de zichtas beleefbaar vanaf de ontsluitingsweg, net in/na de te nemen bocht in de richting van het clubhuis.

Beplanting en natuurwaarden

Verder worden bomen gekapt ten behoeve van de tee's en slaglijnen. De kap wordt geminimaliseerd, en enkele bomen worden ter plaatse teruggeplant. Door de uitbreiding van de waterpartij wordt het fouragegebied van de vleermuizen uitgebreid.

Nabij de herentee's is een vleermuisverblijfsplaatsboom aanwezig. Ten behoeve van deze boom is de routing van hole 3 naar hole 4 verlegd.

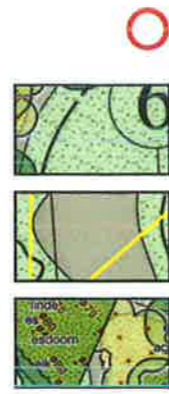
Beplantingskeuze

Bomen: eik

Vleermuis en IJsvogel (zie p. 2)

Copijn (zie p. 3)

Verwijzing naar markering op Vleermuizenkaartje

golfsbaan inclusief semirough

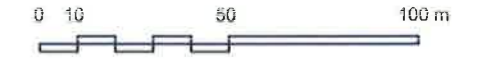
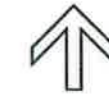
cultureel rough Zuiderpark (8x maaien)

bosvegetatie deels met zoom-/ mantelvegetatie/
nieuwe boombeplanting deels met struiklaag

Nieuwe situatie 1:2.000

Huidige situatie 1:2.000

Huidige situatie 1:2.000

0 10 50 100 m

HOLE 5

Hole 5 ligt in het Zuiderpark op de plek van de huidige hole 6, zij het dat de hole verkleind is ten behoeve van de ontsluitingsweg naar het centraal gelegen nieuwe clubhuis.

Cultuurhistorie

De hole doorkruist het buitenpad van de krakeling en de laan die van de vijver naar het oosten loopt, en die nu voor het nieuwe clubhuis is komen te liggen. Beide paden blijven gehandhaafd. De onderbreking van de laan is in de huidige situatie reeds aanwezig.

Beplanting en natuurwaarden

Doordat de bomen sinds de aanleg van de golfbaan een stuk groter zijn geworden is de open ruimte ter plaatse van de slaglijn steeds nauwer geworden. Daarom is het nodig enkele bomen te kappen, waaronder een vleermuisverblijfsplaatsboom. Een tweede vleermuisverblijfsplaatsboom blijft gehandhaafd.

Ter plaatse worden bomen teruggezet c.q. aangevuld.

Beplantingskeuze

Bomen: eik en beuk

Verwijzing naar markering op Vleermuizenkaartje

golfbaan inclusief semirough

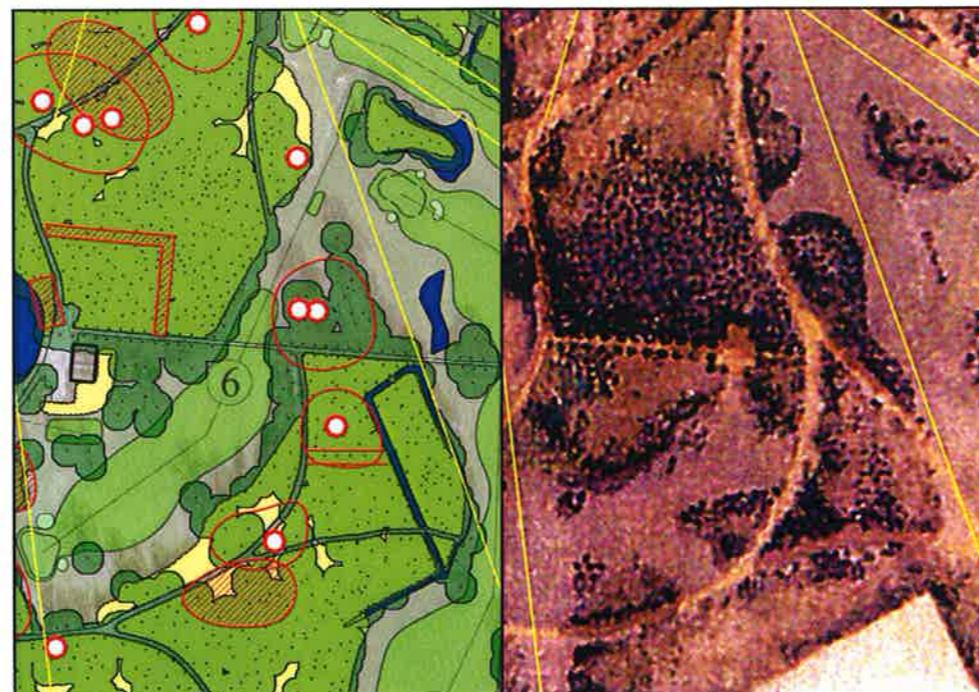

cultureel rough Zuiderpark (8x maaien)

bosvegetatie deels met zoom-/ mantelvegetatie/
nieuwe boombeplanting deels met struiklaag

Nieuwe situatie 1:2.000

Copijn (zie p. 3)

HOLE 6

Hole 6 ligt in het Zuiderpark op de plek van de huidige hole 9, maar loopt door tot op de huidige driving range.

Cultuurhistorie

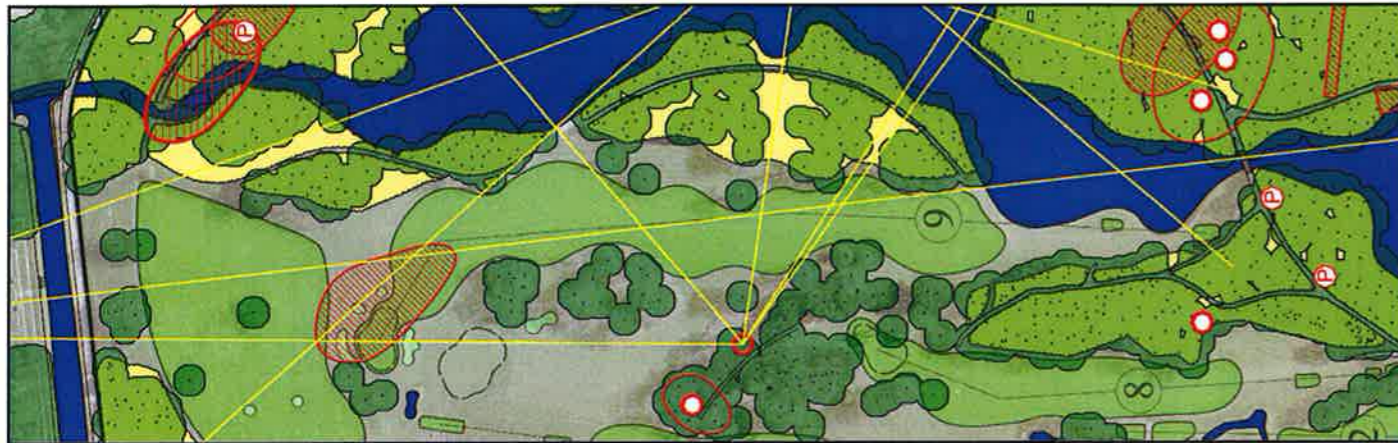
De hole ligt onder een spervuur van zichtlijnen. Het typische Copijn karakter rondom de hole wordt versterkt, en de zichtlijnen worden verbeterd door verdichting van de boomgroepen en aanpassingen in de onderbeplanting. Waar in de huidige situatie de bomen ten westen van de hole helemaal geen onderbegroeiing hebben wordt onder de kernen van de boomgroepen een struik- en kruidlaag ontwikkeld. De heesterbegroeiing in de zichtlijnen aan de oostzijde van de hole wordt verwijderd.

Beplanting en natuurwaarden

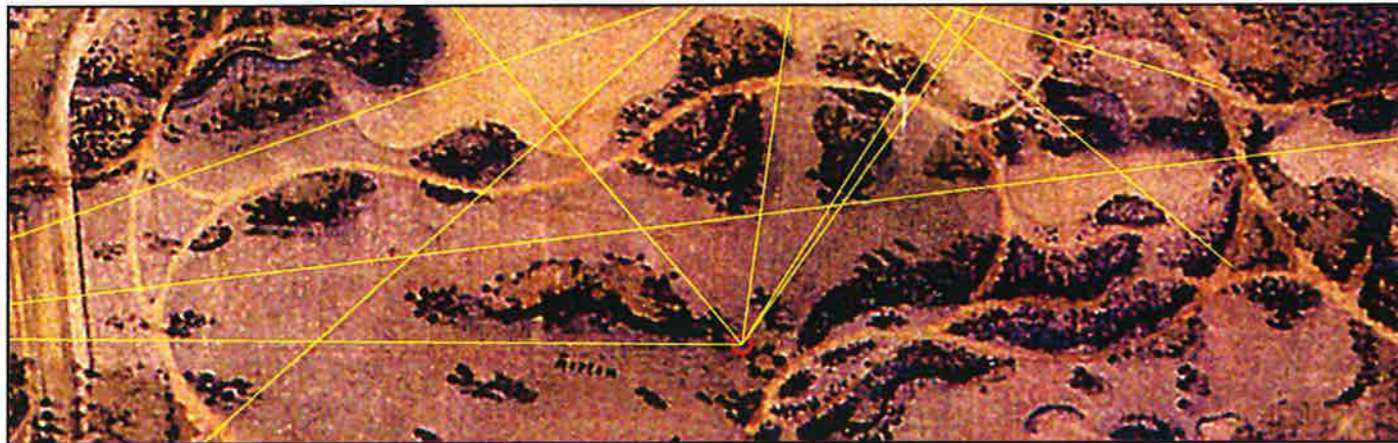
Veranderingen in beplanting blijven beperkt en zijn van weinig invloed op de natuurwaarde,

Beplantingskeuze

Bomen: linde en plataan (west), linde, thuja, eik, kastanje (oost) waarbij het plaatsen van platanen en kastanjes direct langs de hole wordt vermeden.

Vleermuis en IJsvogel (zie p. 2)

Copijn (zie p. 3)

Nieuwe situatie 1:2.000

HOLE 7

Hole 7 is een nieuwe hole in het Zuiderpark. De tee's beginnen op de zichtlijn waar ook de huidige driving range ligt. Verder ligt de hole grotendeels in bos, en dient uitgekapt te worden. De hole volgt hierbij de krakeling.

Cultuurhistorie

De toegang vanuit het Noorderpark splitst zich om de krakeling naar beide zijden te kunnen volgen. Juist op dit punt zijn in het oorspronkelijke ontwerp zichtlijnen over de vijver voorzien. De aanleg van hole 7 voorziet in open ruimte langs de krakeling en een verbetering van de inmiddels wat dichtgegroeide zichtlijnen. Er zijn geen negatieve effecten op het oorspronkelijke karakter.

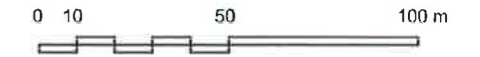
Beplanting en natuurwaarden

De negatieve effecten van hole 7 voor de vleermuis zijn in het aangepaste ontwerp weggenomen. Verblijfplaatsbomen én toekomstbomen blijven gespaard en staan voldoende beschermd. Wel heeft de hole nog een negatief effect op het broedbiotoop van de IJsvogel.

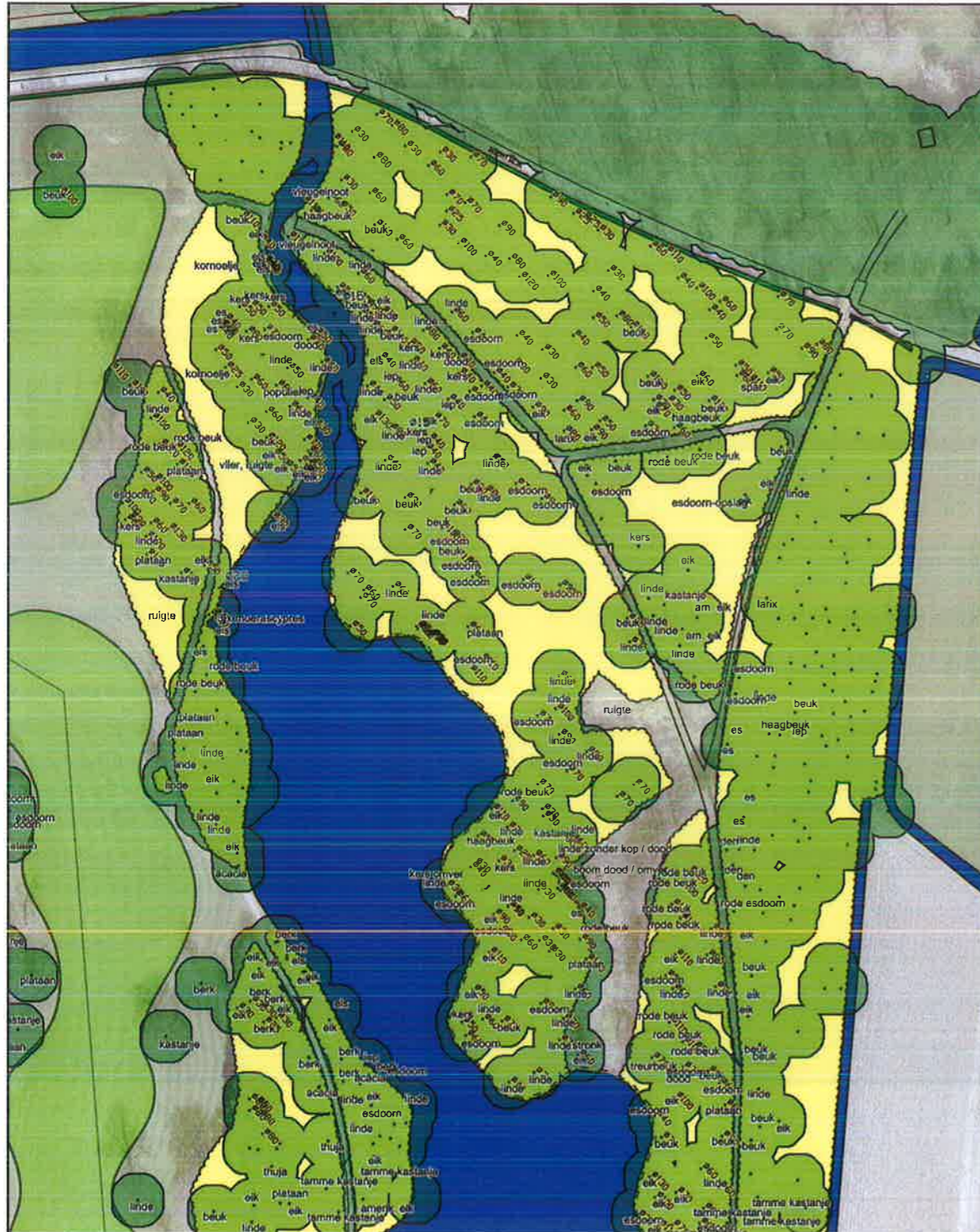
Om in het eventueel verlies van broedgelegenheid van de IJsvogel te voorzien wordt iets verder zuidelijk aan de vijver een nieuwe steilwand gecreëerd. De overblijvende boomgroepen worden waar mogelijk versterkt met nieuwe bomen.

Beplantingskeuze

Bomen: eik, linde, den

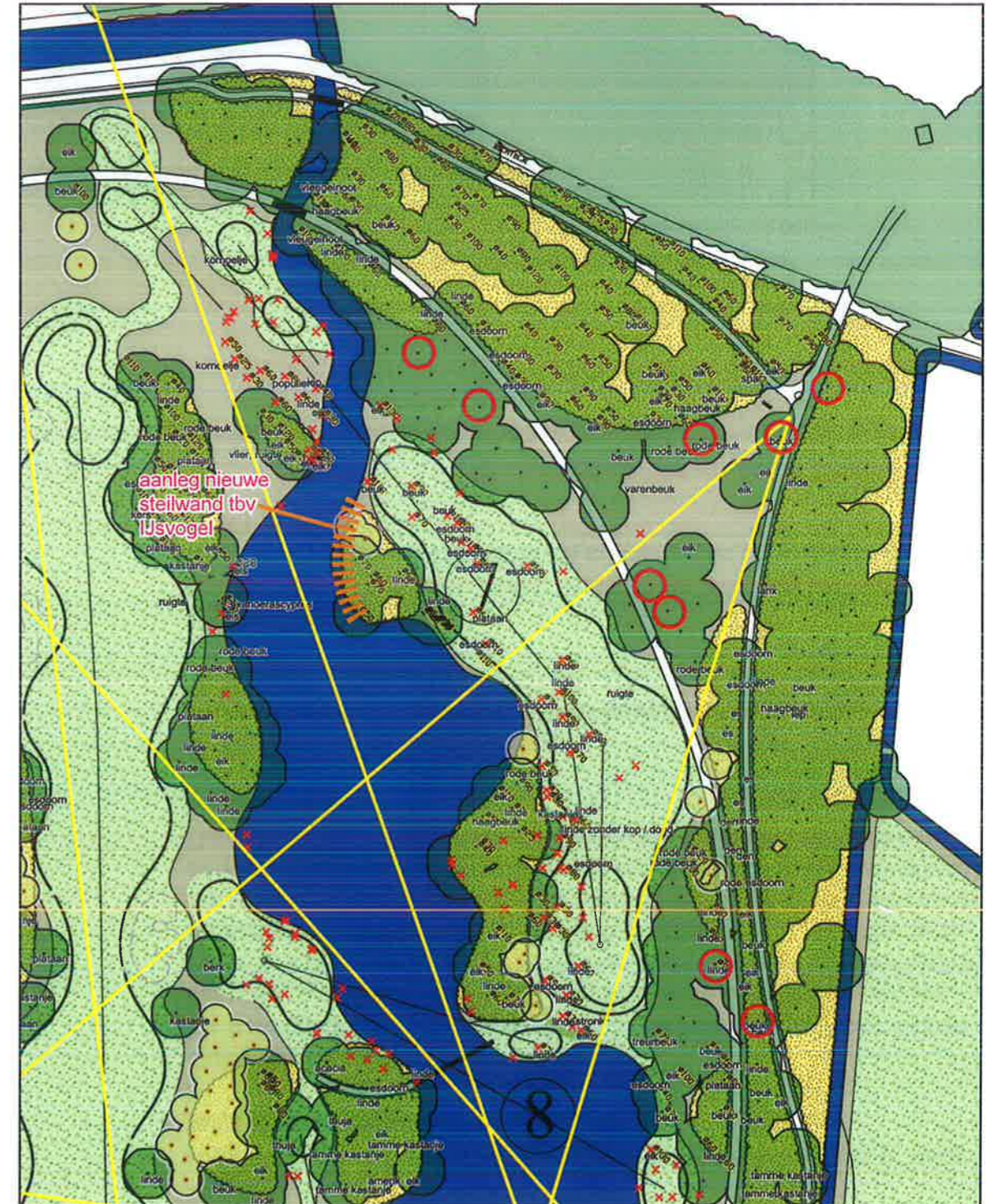
Huidige situatie 1:2.000

Vleermuis en IJsvogel (zie p. 2)

Nieuwe situatie 1:2.000

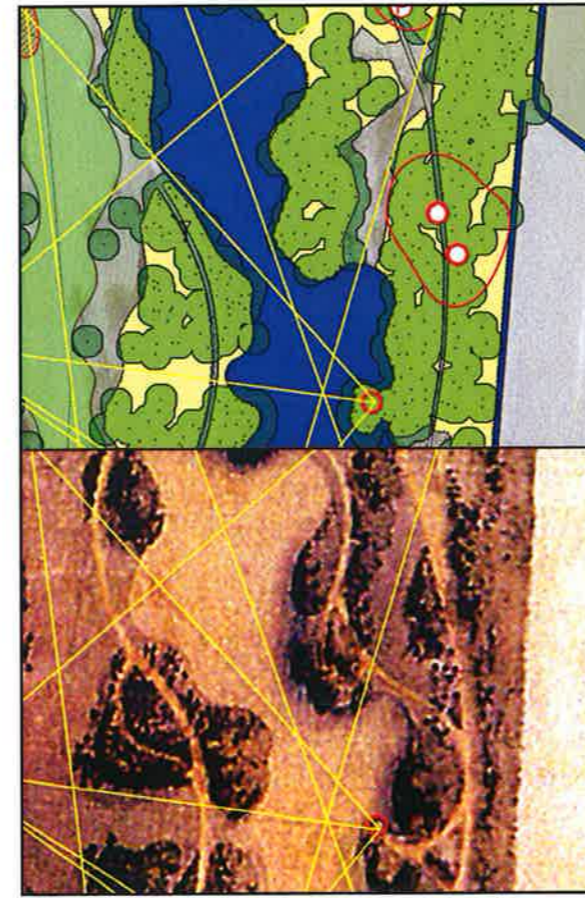

Huidige situatie 1:2.000

Nieuwe situatie 1:2.000

Vleermuis en IJsvogel (zie p. 2)

○ Verwijzing naar markering op Vleermuisenkaartje

golftaan inclusief semirough

culturele rough (8x maaien)

natuurlijke rough (1 a 2x maaien)

bosvegetatie deels met zoom-/ mantelvegetatie/
nieuwe boombeplanting deels met struiklaag

Copijn (zie p. 3)

HOLE 8

Hole 8 is een nieuwe hole in het Zuiderpark, en is over de vijver gesitueerd. Voor zowel de tee's als de green is boomkap nodig. Een fairway is nauwelijks aanwezig. (vijver)

Cultuurhistorie

De hole valt gedeeltelijk samen met historische zichtlijnen. Door de beperkte boskap wordt het karakteristieke beeld van boomgroepen aan het water niet aangetast. De zichtlijn over de green wordt versterkt door boomkap.

Beplanting en natuurwaarden

De hoeveelheid boskap blijft beperkt door de situering over het water. Boomkap wordt zoveel mogelijk beperkt. Nabij de green worden nieuwe bomen geplant. De brug is op de meest logische plek gesitueerd. (kortste overstek) De routing tussen de tee's en de brug loopt deels langs de oever en deels door bos.

Beplantingskeuze

Bomen: eik, linde, kastanje, thuja

HOLE 9

Hole 9 is een nieuwe hole in het Zuiderpark. De tee's liggen aan de noordwestzijde van de vijver. Verder ligt de hole in bestaand bos, en dient uitgekapt te worden. De hole kruist een binnenpad van de krakeling.

Cultuurhistorie

De hole ligt deels in een zichtlijn die vanaf de entree uit het Noorderpark loopt. Deze zichtlijn eindigt hier in de boombeplanting. Door de hole wordt de zichtlijn iets verlengd. Dit maakt het ruimtelijk beeld wat gevarieerder, maar het verschil is gering. Ondanks de grote boskap blijft het effect op het karakter van het park beperkt omdat de hole volledig omsloten blijft door bos.

De toevoeging van het eiland past binnen het historisch herstel van het park. Op deze plek lag in het oorspronkelijke ontwerp het grote eiland.

Beplanting en natuurwaarden

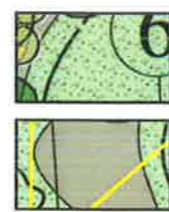
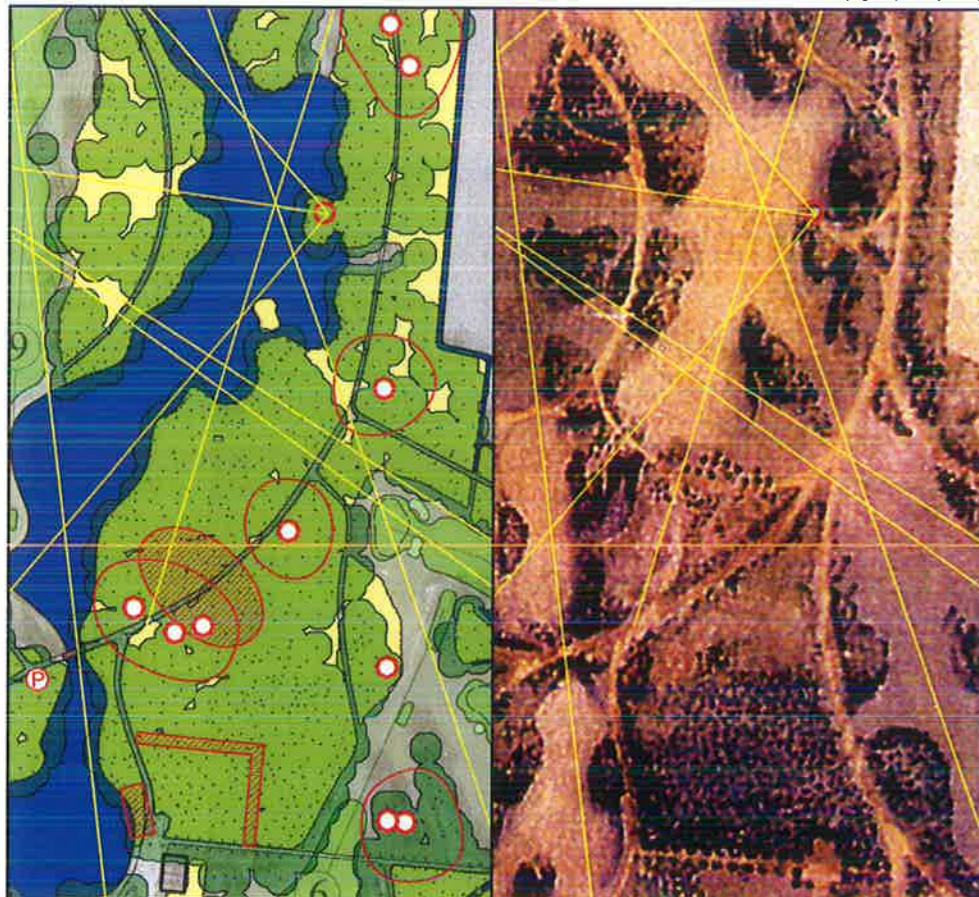
De impact van de boskap is vooral van belang voor de natuurwaarden. De hole ligt in de buurt van 4 vleermuisverblijfsplaatsbomen en jachtgebied van de vleermuizen. Daarbij is de hole op de meest gunstige manier geïntegreerd om deze gebieden minimaal te verstoren. Op het eiland worden nieuwe bomen geplant. Deze bomen vormen samen met voor dit doel behouden bestaande bomen een natuurlijk scherm waarmee de vleermuispopulatie beschermd wordt tegen koude wind uit noordwestelijke richting.

Beplantingskeuze

Bomen: eik, robinia

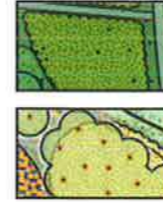
Vleermuis en IJsvogel (zie p. 2)

Copijn (zie p. 3)

golfbaan inclusief semirough

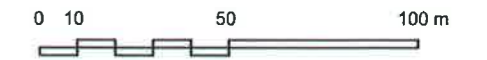
cultureel rough (8x maaien)

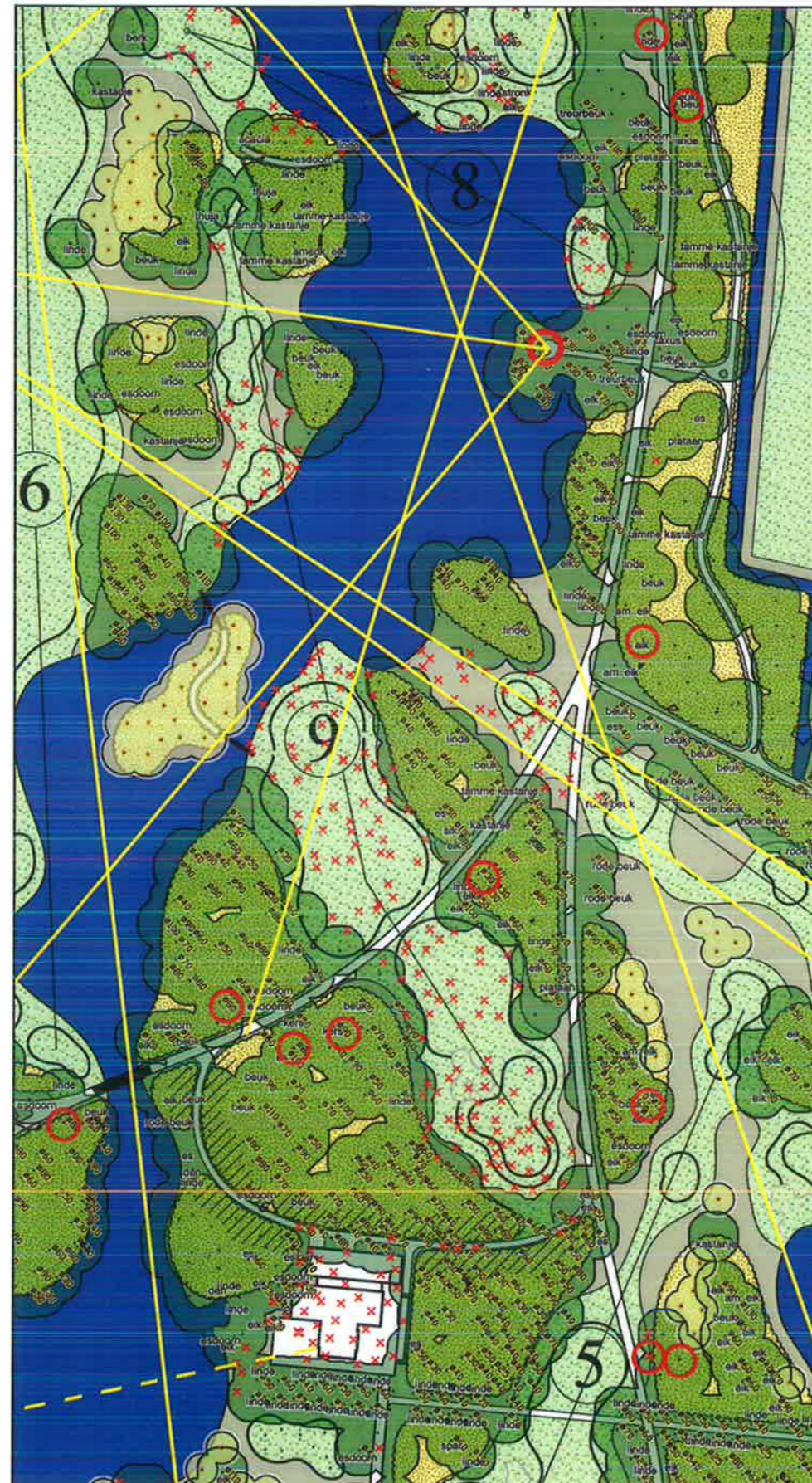
bosvegetatie deels met zoom-/ mantelvegetatie/ deels met struiklaag, deels kruidig

nieuwe boombeplanting

Verwijzing naar markering op Vleermuizenkaartje

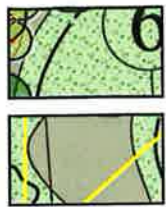

Nieuwe situatie 1:2.000

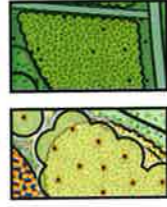
Huidige situatie 1:2.000

golfbaan inclusief semirough

cultuurlijke rough (8x maaien)

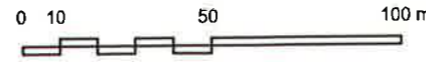

bosvegetatie deels met zoom-/ mantelvegetatie/ deels met struiklaag, deels kruidig

nieuwe boombeplanting

Verwijzing naar markering op Vleermuizenkaartje

Huidige situatie 1:2.000

Nieuwe situatie 1:2.000

HOLE 10

Hole 10 ligt op de plek van de huidige hole 8, waarbij de vormgeving van de hole is aangepast. De nabijgelegen tee's van de huidige hole 2 zijn verplaatst (zie hole 15) en deze ruimte is bij de hole betrokken. Ten behoeve van ruimere tee's voor hole 10 worden enkele bomen gekapt. De reeds aanwezige waterelementen zijn samengevoegd en opgenomen in één waterloop die in verbinding staat met het gehele watersysteem.

Cultuurhistorie

De hole ligt in het zichtlijnluwe parkdeel. De karakteristieke parkstructuur met open en gesloten boomgroepen wordt versterkt, terwijl het herstel van een binnenpad van de krakeling tot aanpassingen op het maaiveld leidt.

Beplanting en natuurwaarden

Enkele bomen worden gekapt. Met name tussen hole 10 en 15 wordt een groot aantal nieuwe bomen geplant.

Beplantingskeuze

Bomen: eik, kastanje, plataan, beuk

Vleermuis en IJsvogel (zie p. 2)

Copijn (zie p. 3)

Huidige situatie 1:2.000

○ Verwijzing naar markering op Vleermuizenkaartje

golfbaan inclusief semirough

cultuurlijke rough (8x maaien)

bosvegetatie deels met zoom-/ mantelvegetatie/
deels met struiklaag, deels kruidig

nieuwe boombeplanting

HOLES 11 EN 12

De holes 11 en 12 liggen in het Zuiderpark. Hole 11 is een nieuwe hole en ligt in de zichttas tussen de uitkijplek en kasteel Haarzuilens. De hole ligt gedeeltelijk op de plaats van de huidige driving range. Hole 12 ligt op de plek van de huidige hole 1, maar begint eerder ter plaatse van de huidige driving range. Het huidige clubhuis verdwijnt op deze plek.

Cultuurhistorie

De holes passen volledig binnen de ruimtelijke structuur van het park. De nieuwe backtee van hole 12 valt samen met de zichtlijn over hole 8 en de vijver. Tussen de tee's van hole 12 en de fairway van hole 11 wordt de bestaande poel uitgebreid tot een kleine vijver.

Vleermuis en IJsvogel (zie p. 2)

Beplanting en natuurwaarden

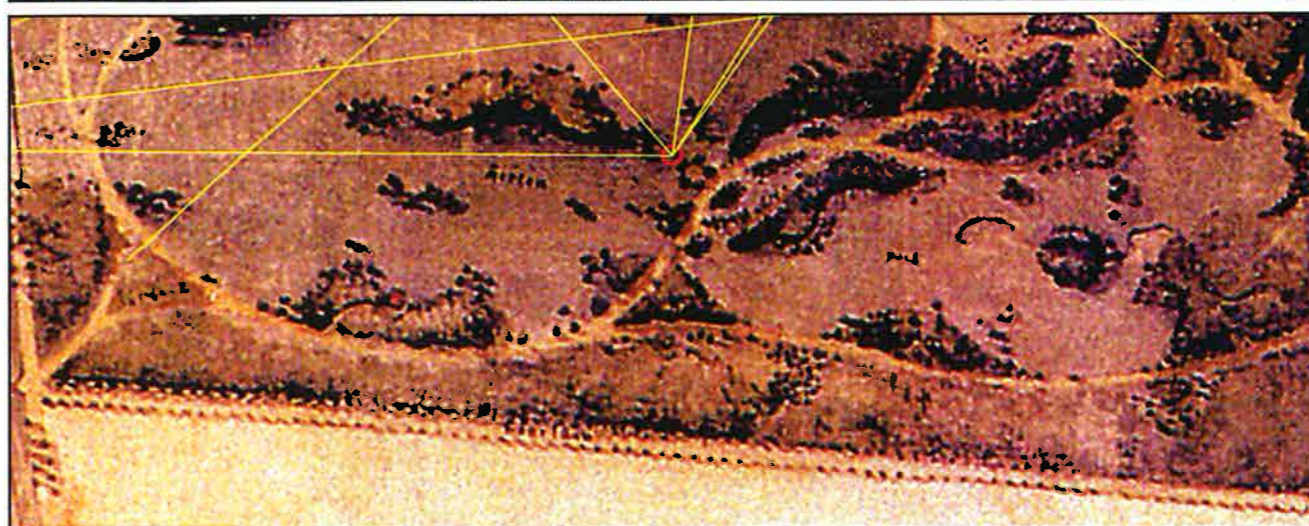
Op de plaats waar het clubhuis verdwijnt en op de open plekken in de bosrand worden nieuwe bomen geplant. De centrale boomgroep met de uitkijplek krijgt een kruidachtige onderbegroeiing. De verdichte bosrand aan de westzijde krijgt een mantel-/zoomvegetatie. Met name in de westelijke bosrand zijn veel vleermuisverblijfsplaatsen aanwezig, terwijl boven hole 11 veel gejaagd wordt. Dit blijft in stand.

Copijn (zie p. 3)

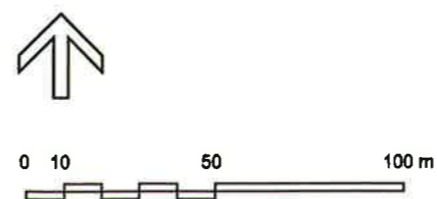
Beplantingskeuze

Bomen: eik, linde, haagbeuk

Nieuwe situatie 1:2.000

Nieuwe situatie 1:2.000

- Verwijzing naar markering op Vleermuizenkaartje
- golfbaan inclusief semirough
- bosvegetatie deels met zoom-/mantelvegetatie/ nieuwe boombeplanting deels met struiklaag
- natuurlijke rough uitbreidingen: bloemrijk grasland
- natuurvriendelijke oevers met brede plasbermen

Vleermuis en IJsvogel (zie p. 2)

Copijn (zie p. 3)

HOLES 13 EN 14

De holes 13 en 14 liggen in het westelijke uitbreidingsgebied. Momenteel is dit weidegrond.

Cultuurhistorie

De westelijke uitbreiding maakte deel uit van de in noordelijke richting opstreekende cope-ontginning van het Belvédèregebied 'Nieuwkoop en Harmelen'. Door de aanleg van de Rijndijk is ter plaatse de relatie met het achterliggende landschap verdwenen, met name ook door de afwezigheid van de voor dit landschap kenmerkende kavelsloten.

De nieuwe ruimtelijke opzet is gebaseerd op het maken van een waterrijke overgangszone tussen de bebossing van het Zuiderpark en de openheid van de Haarpoeder.

Beplanting en natuurwaarden

Het huidige gebruik als grasland maakt plaats voor een inrichting met veel natte natuurontwikkeling. De holes liggen ingebed in water, met vooral aan de buitenzijden natuurlijke (riet-)oevers. In de bocht komen enkele bosjes met mantel-/ zoom vegetaties overlopend in ecologische oevers. De roughs tussen de holes kunnen worden ontwikkeld tot soortenrijk grasland.

Beplantingskeuze

Bomen: els, es, eik

HOLE 15 EN GREENKEEPING

Hole 15 ligt deels op de plek van de huidige hole 2, met dien verstande dat de tee's in de westelijke bosrand komen te liggen. De hole wordt doorsneden door de krakeling.

Cultuurhistorie

De hole ligt grotendeels in de dichte bosrand bij de aantakking van de Haarlaan op de Parkweg. Tussen de hole en de Parkweg is de nieuwe greenkeepersloods gesitueerd. Door minimale boomkap en aanvulling met nieuwe bomen wordt het gesloten karakter op deze plek zoveel mogelijk behouden. Vanaf de krakeling wordt een zichtlijn over hole 10 opengelaten.

Beplanting en natuurwaarden

Tussen de green van hole 15 en de tee's van hole 16 bevinden zich 4 vleermuisverblijfsplaats- en 3 toekomstbomen welke allen behouden blijven. In de slaglijn van hole 15 zal 1 vleermuisverblijfsplaatsboom verdwijnen. Ter compensatie zal de greenkeepersloods voor nieuwe vleermuisverblijfsplaatsen geschikt zijn, en worden in de buurt van de huidige verblijfboom een drietal vleermuiskasten aan bomen worden geplaatst).

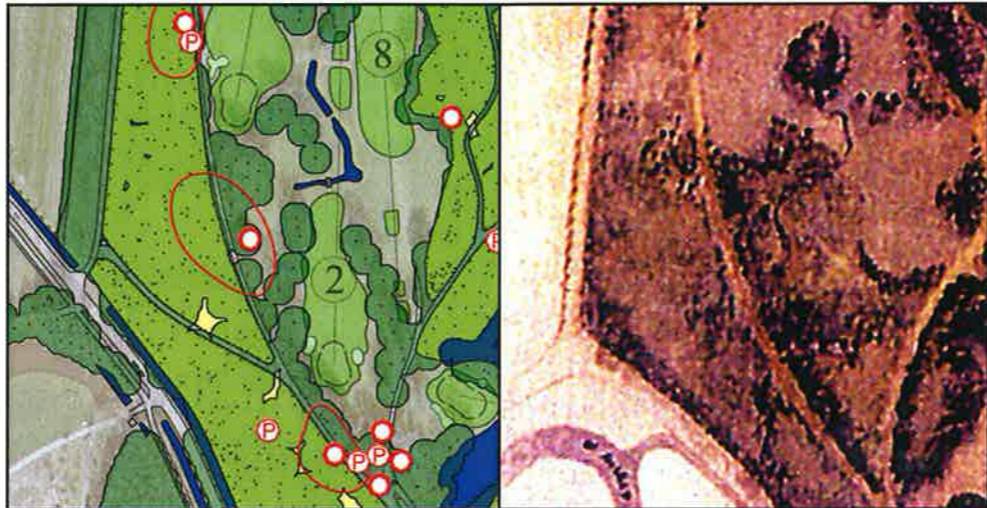
Naast minimale boomkap worden tussen hole 15 en hole 10 boomgroepen aangevuld. Dit zal gedeeltelijk met mantel-/ zoom vegetatie zijn

Beplantingskeuze

Bomen: eik, haagbeuk, kastanje, linde

Vleermuis en IJsvogel (zie p. 2)

Copijn (zie p. 3)

Nieuwe situatie 1:2.000

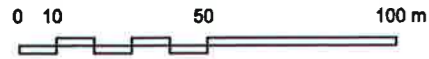
Huidige situatie 1:2.000

- Verwijzing naar markering op Vleermuisenkaartje
- golfbaan inclusief semirough
- cultureel rough (8x maaien)
- bosvegetatie deels met zoom-/ mantelvegetatie/ deels met struiklaag, deels kruidig
- nieuwe boombeplanting

Nieuwe situatie 1:2.000

HOLE 16

Hole 16 ligt op de plek van de huidige hole 3, waarbij de tee's eerder beginnen. Daartoe dient bos gekapt te worden.

Cultuurhistorie

Een belangrijke zichtlijn loopt vanaf hole 16 naar kasteel Haarzuilens. De zichtlijn is ervaarbaar vanaf de krakeling. De hole ligt vrij besloten parallel aan de parkweg, maar opent zich naar de huidige hole 4. In de nieuwe situatie wordt deze plek meer verdicht zodat hole 16 zelf de ruimte definieert als open plek in het bos. Het restant van de fruitboomgaard blijft ook in de nieuwe situatie gehandhaafd, en laat zien dat dit deel niet tot het oorspronkelijke ontwerp van Copijn behoort.

Beplanting en natuurwaarden

Er vindt boomkap plaats ten behoeve van de tee's. Bomen worden vooral aangeplant tussen hole 16 en 17. Bij aanplant aan de zuidzijde van hole 16 zal vooral aandacht zijn voor de ontwikkeling van een zoom-/ mantelvegetatie. De 6 vleermuisverblijfsplaatsbomen in de buurt van de green en tee's blijven behouden. Zo nodig zullen extra vleermuisbomen worden geplaatst.

Beplantingskeuze

Bomen: eik, haagbeuk, kers, walnoot

 Verwijzing naar markering op Vleermuisenkaartje

 golfbaan inclusief semirough

 cultureel rough (8x maaien)

 bosvegetatie deels met zoom-/ mantelvegetatie/
deels met struiklaag, deels kruidig

 nieuwe boombeplanting

HOLE 17

De huidige hole 4 wordt doorsneden door de nieuwe ontsluitingsweg naar het centraal gelegen nieuwe clubhuis. Langs deze weg liggen de nieuwe holes 17 en 18. De strakke watergang die in de slaglijn van de huidige hole 4 loopt wordt in de slaglijn van de nieuwe hole 17 verbreed tot een vijver. Voor de tee's en green van de nieuwe hole 17 dienen bomen gekapt te worden

Cultuurhistorie

Dit deel van het park behoort niet tot het oorspronkelijke ontwerp van Copijn, maar is later toegevoegd. Dit is ondermeer terug te vinden in de plaatselijke strakke watergangen. In het nieuwe ontwerp krijgen de watergangen een meer gebogen vormgeving met een wat strakere belijning dan de waterpartijen van Copijn. Door de tee's van de hole in de bosrand te laten beginnen, en door de boomkap bij de green van hole 17 en de tee's van hole 18 wordt een zichtlijn gecreëerd vanaf de ontsluitingsweg richting de centrale vijver.

Beplanting en natuurwaarden

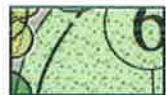
Voor de nieuwe ontsluitingsweg en de tee's van hole 17 behoeven geen toekomstbomen te verdwijnen. Wel wordt het jachtgebied door de backtee van hole 17 beïnvloed. De ontsluitingsweg is zodanig gesitueerd dat de aanwezige toekomstbomen voldoende beschermt staan.

De vormgeving van de watergang is afgestemd op de aanwezige bomen, waaronder een monumentale beuk. Langs de bosrand worden bomen toegevoegd. Door vergroting van het wateroppervlak nemen fourageermogelijkheden voor de vleermuizen toe.

Bepantingskeuze

Bomen: eik

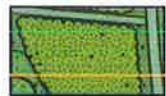
 Verwijzing naar markering op Vleermuizenkaartje

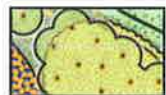
golfsbaan inclusief semirough

cultureel rough (8x maaien)

bosvegetatie deels met zoom-/ mantelvegetatie/
deels met struiklaag, deels kruidig

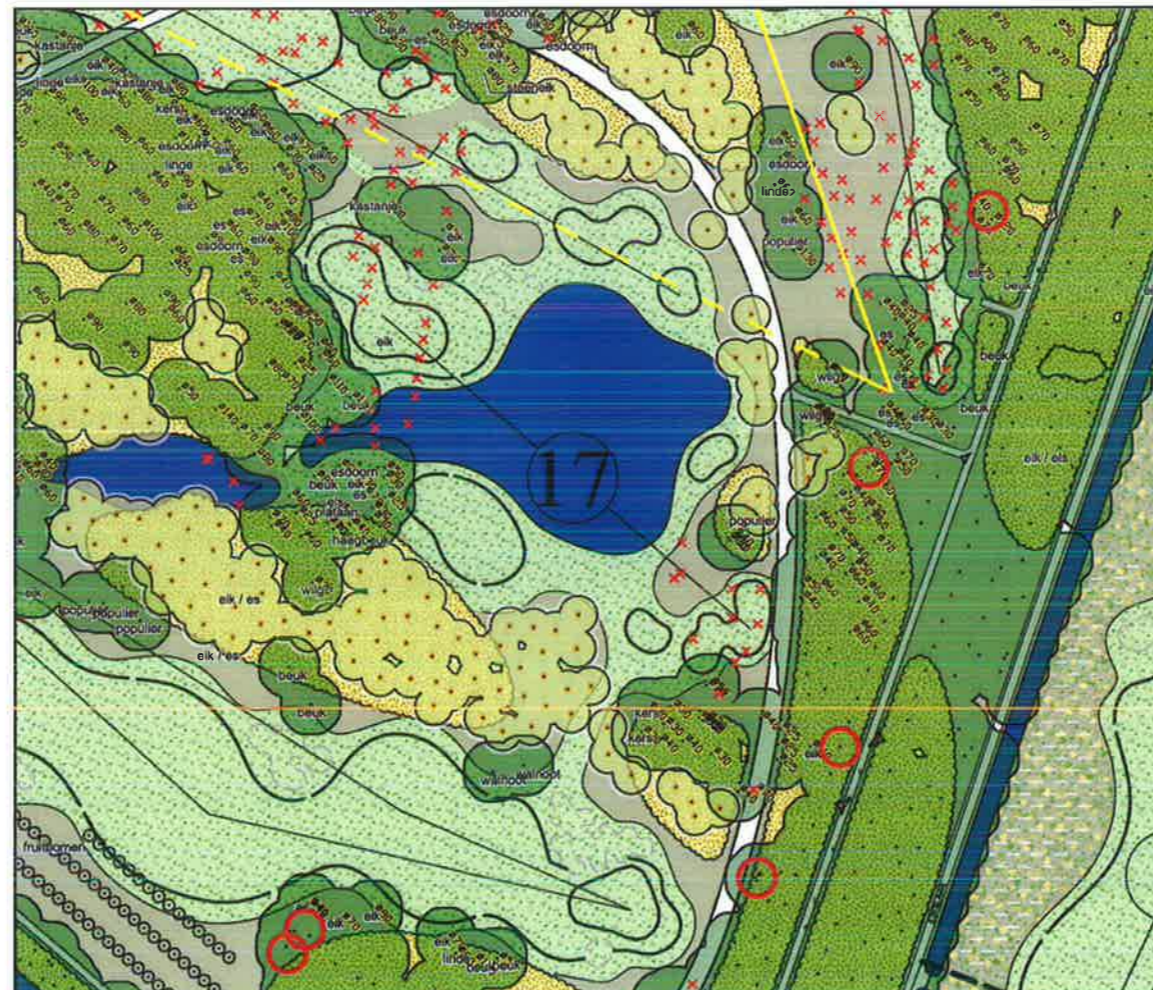

nieuwe boombeplanting

0 10 50 100 m

Huidige situatie 1:2.000

Nieuwe situatie 1:2.000

Vleermuis en IJsvogel (zie p. 2)

Copijn (zie p. 3)

HOLE 18

Hole 18 ligt in het Zuiderpark op de plek van de huidige hole 7, een deel van de huidige hole 6, een deel huidige bos en een deel van de huidige hole 4, en ligt gesitueerd langs de nieuwe ontsluitingsweg. Op 2 plaatsen wordt bos gekapt.

Cultuurhistorie

Door de nieuwe ontsluitingsweg en de realisatie van de holes 17 en 18 ontstaat in het zuidelijk deel van het park een nieuwe interne zichtlijn.

Beplanting en natuurwaarden

De boomkap voor de hole omvat geen vleermuisverblijfsplaatsen, maar wel 2 belangrijke jachtgebieden die gekenmerkt worden door een open structuur van opgekroonde bomen. Een nieuwe boomgroep met een dergelijke structuur wordt teruggeplant aan de noordzijde van de hole bij het water. De overblijvende bosgroepen worden aangevuld met nieuwe bomen.

Beplantingskeuze

Bomen: eik, linde

Nieuwe situatie 1:2.000

Vleermuis en IJsvogel (zie p. 2)

Huidige situatie 1:2.000

Copijn (zie p. 3)

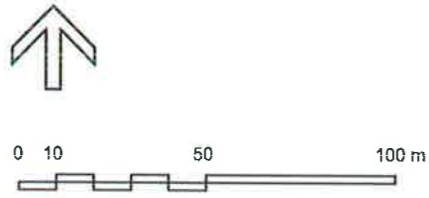
DRIVING RANGE

Cultuurhistorie

De locatie van de driving range maakt deel uit van een weidegebied met een fijnmazig slotenpatroon. De driving range wordt gerealiseerd als een weiland omgeven door sloten. Ten behoeve van de driving range dient een sloot 30 meter in oostelijke richting te worden verplaatst. De sloot is in verband met de gebiedskenmerken zo gesitueerd dat hij stuit op de oost-west lopende sloot aan het einde van de driving range.

De aanleg van de driving-range heeft behalve het verplaatsen van een sloot geen ruimtelijke consequenties.

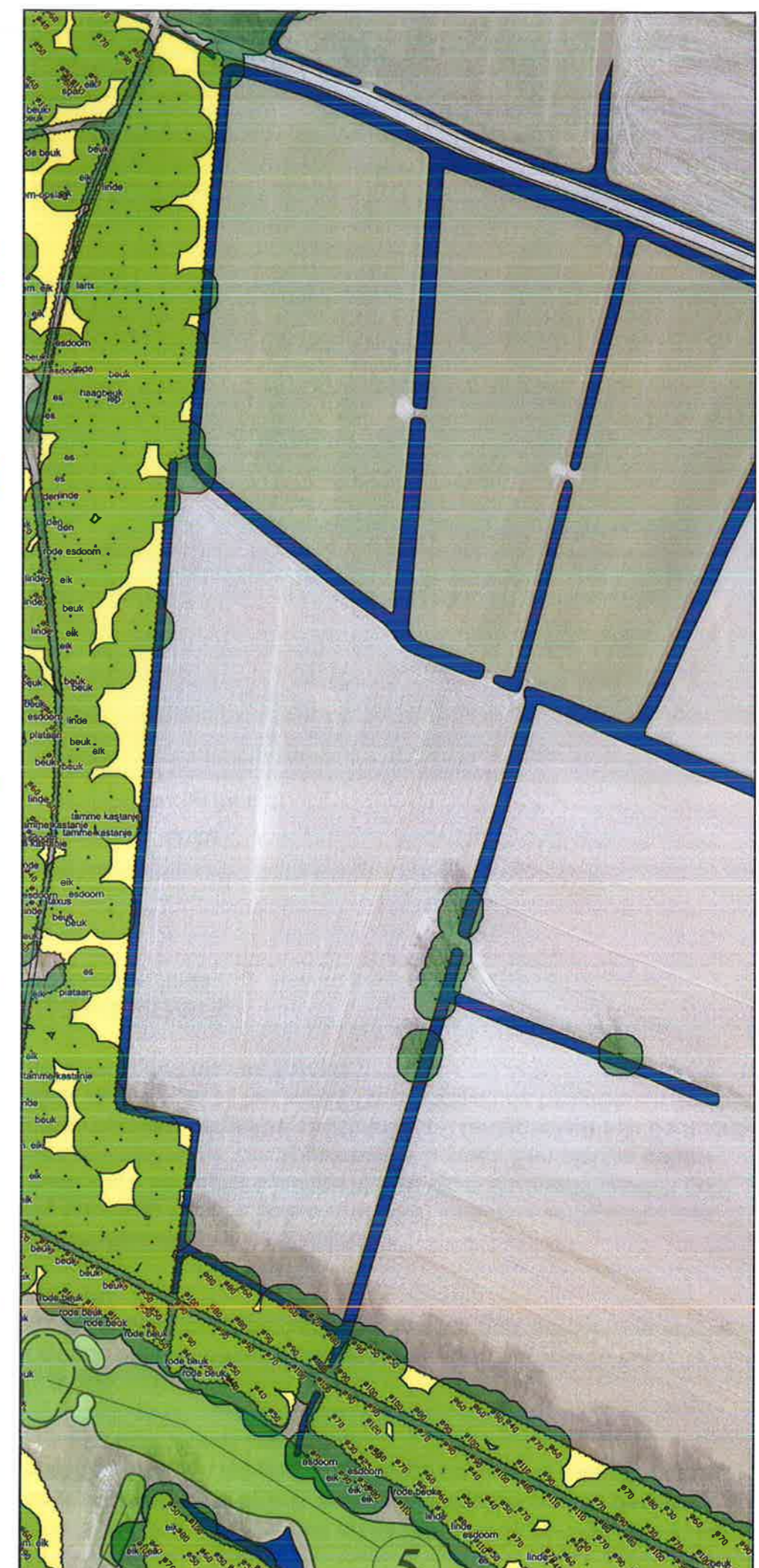
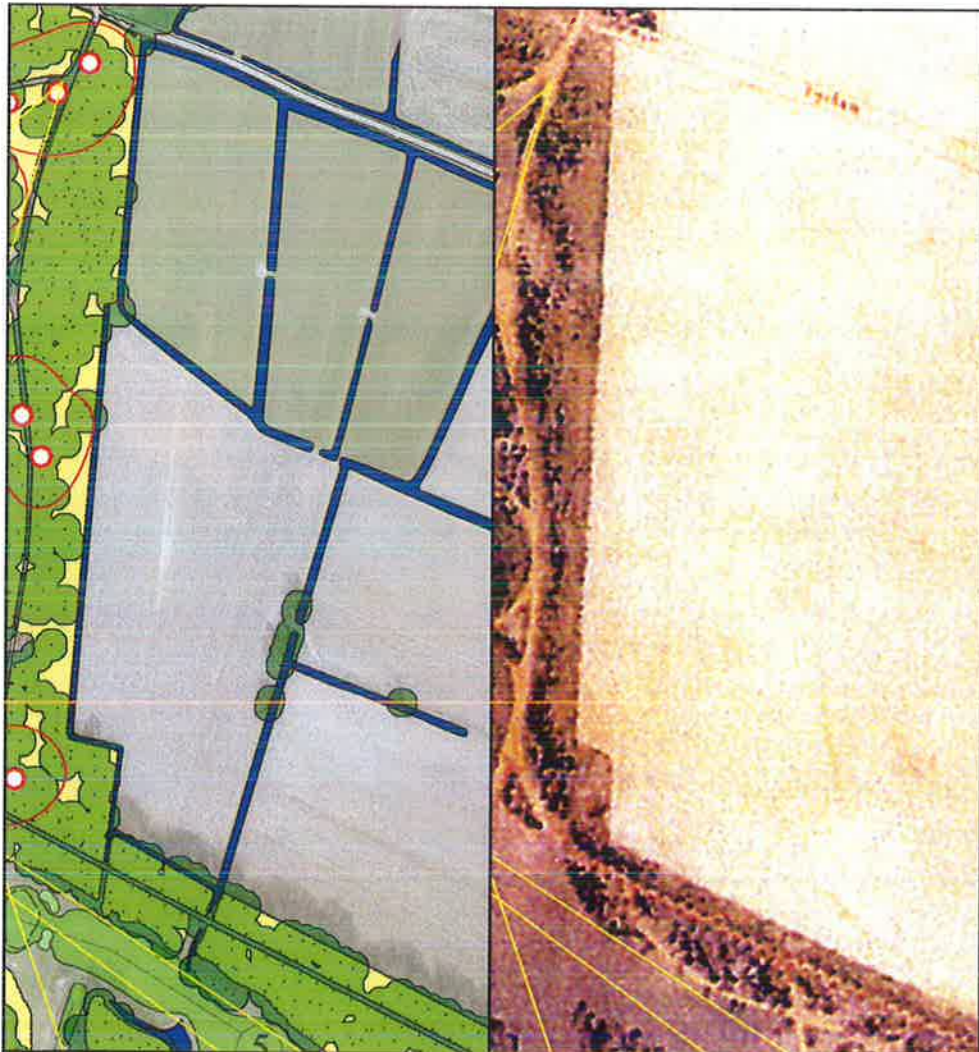
Het afslaggebouw wordt in de bosrand geplaatst. Het gebouw is van hout en krijgt een donkere tint.

Nieuwe situatie 1:2.000

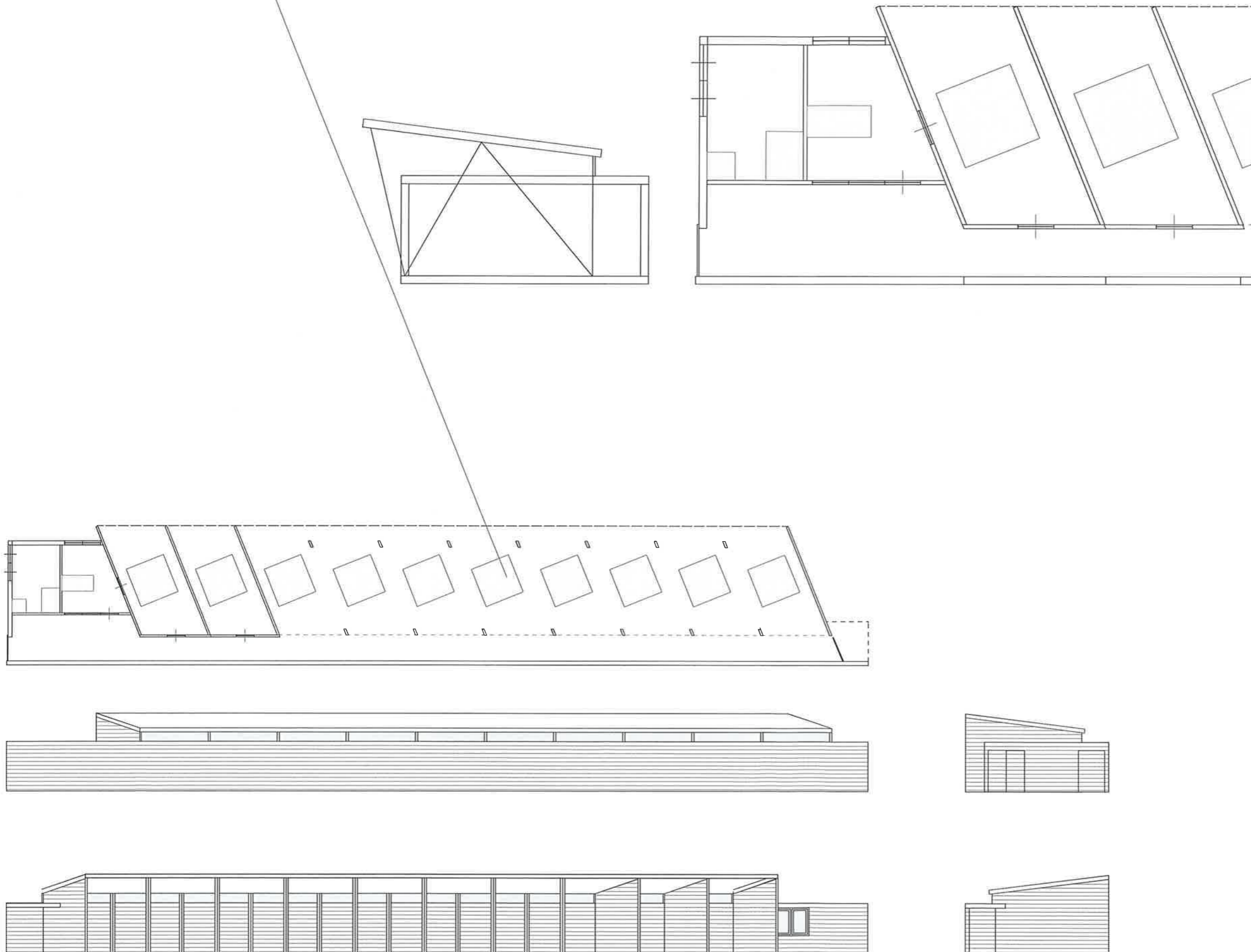
Vleermuis en IJsvogel (zie p. 2)

Copijn (zie p. 3)

Huidige situatie 1:2.000

SITUATIE EN ONTWERP AFSLAGGEBOUW

Denneweg 64
2514 CJ 's-Gravenhage
T (070) 345 2402
F (070) 364 6027
E kr@kroezeruys.nl

Nummer 673

Project GC De Haar
driving range

Getekend TK

Datum 21-02-2008

Gewijzigd

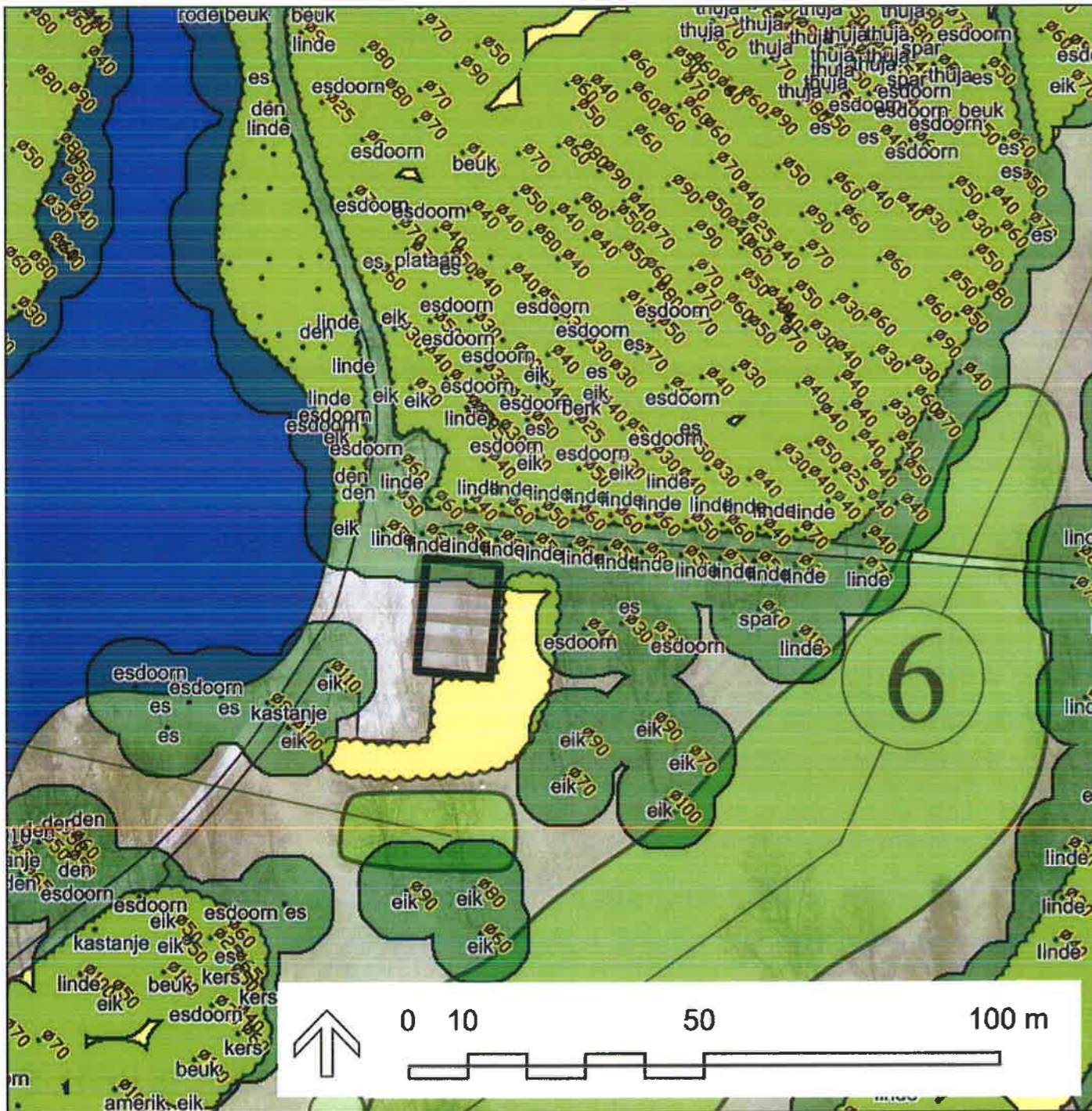
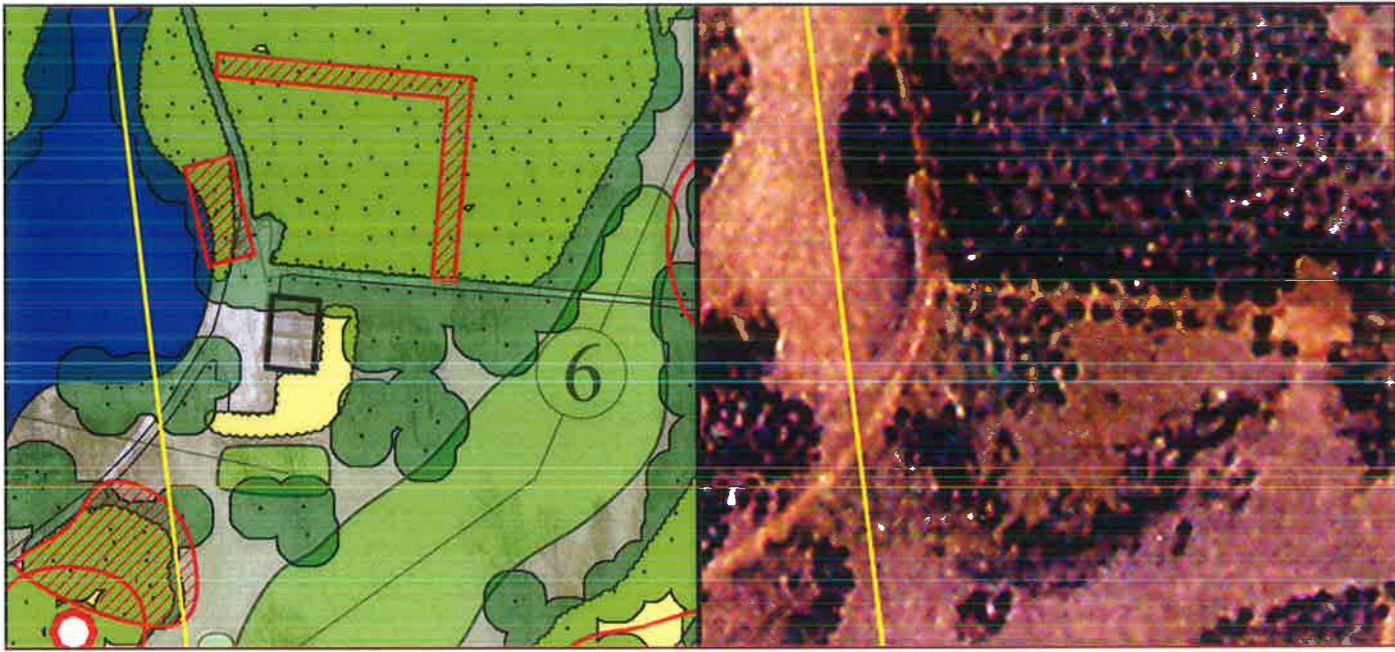
Schaal 1 à 200

Fase VO

Tekening-
nummer

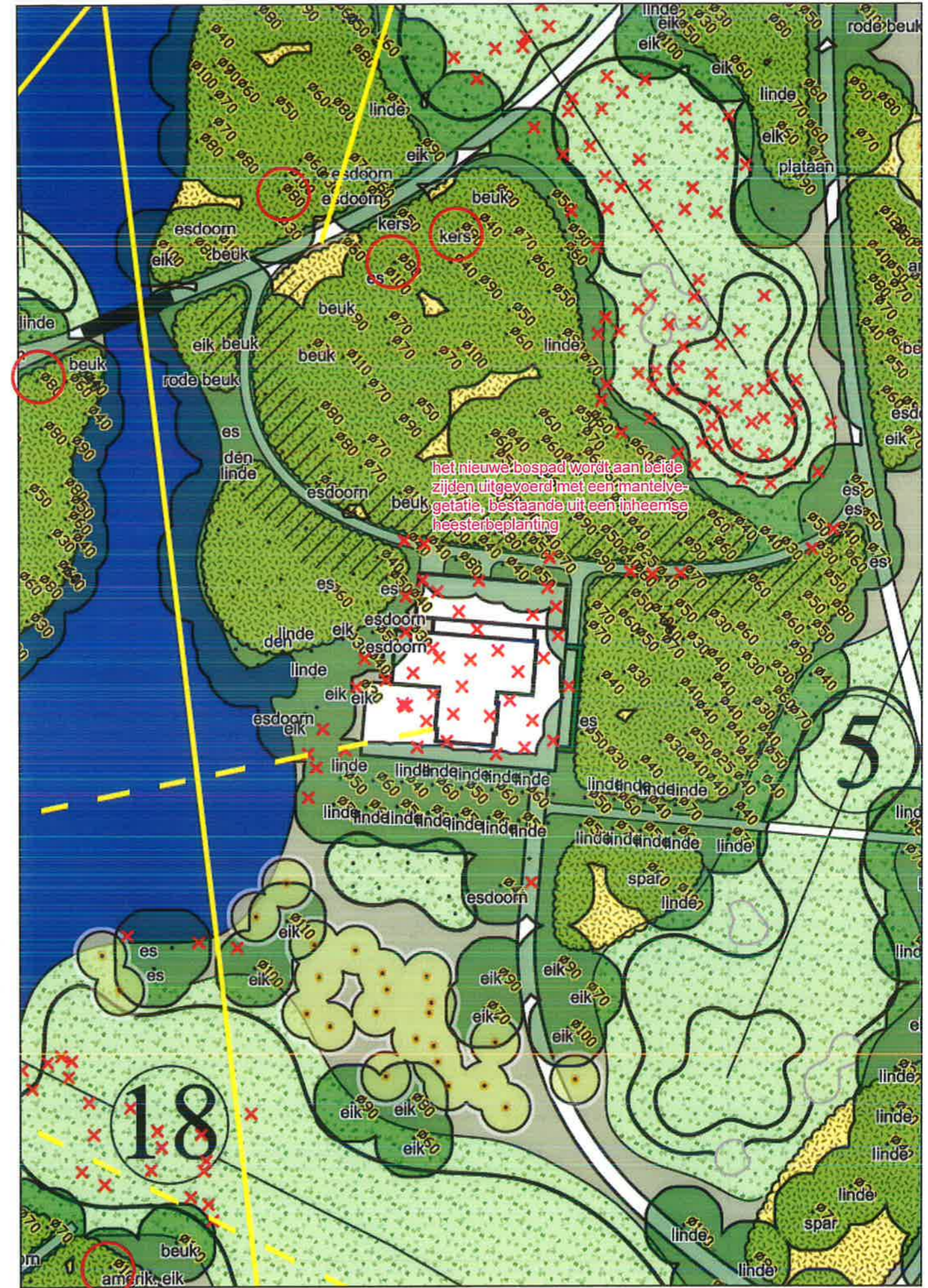
V 1

Onderwerp plattegrond

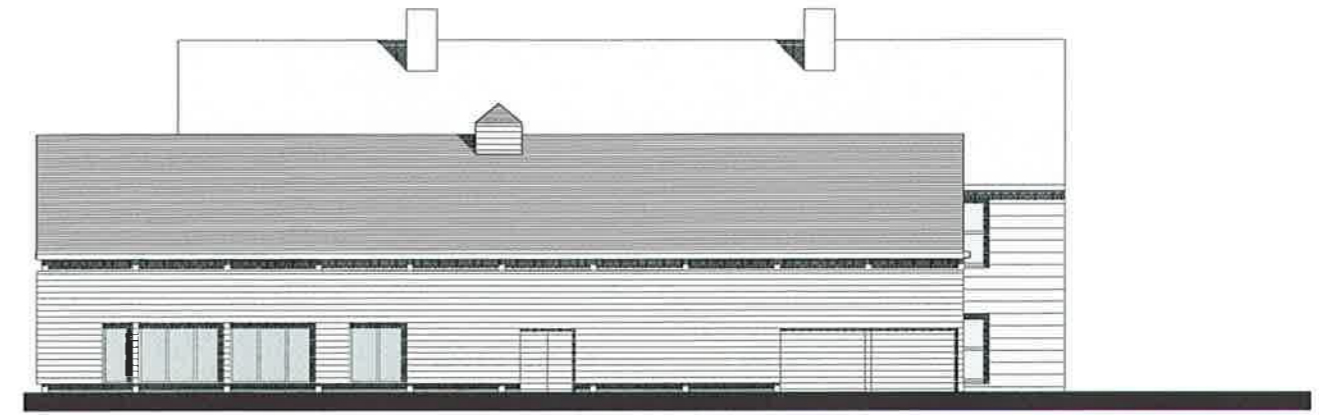
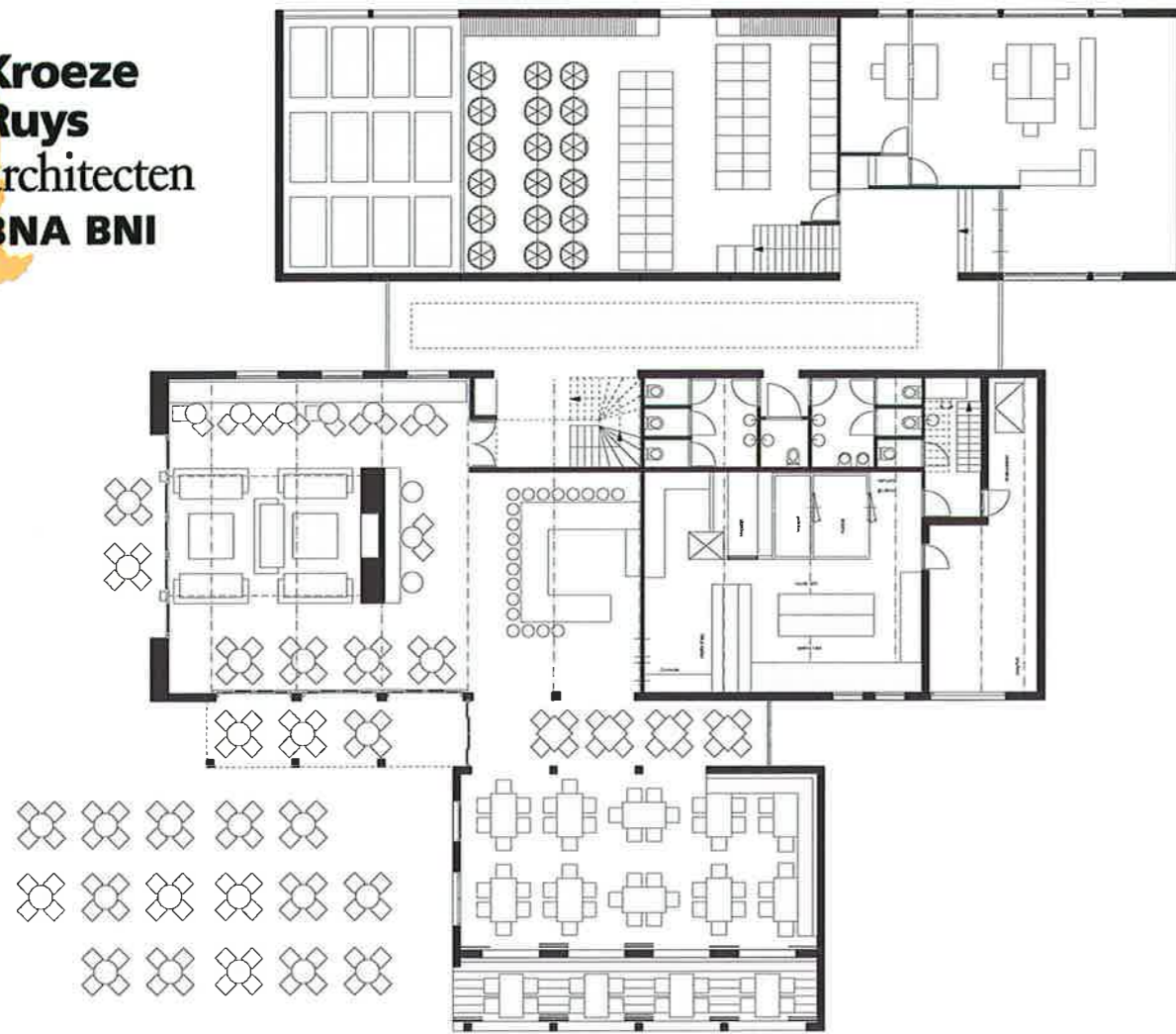

CLUBHUIS

Nieuwe situatie 1:2.000

SITUATIE EN ONTWERP

Baalerzand

Klinkers keperverband, mangaan, dikformaat

Klinkers halfsteenverband, mangaan, dikformaat

Hulsthaag hoogte 200 cm

Klinkers koppenrij, mangaan, dikformaat

Verzonken opsluitband

Klinkers keperverband, mangaan, dikformaat

hulsthaag

beukenhaag

0.7m

1.1m

0.4m

1.1m

0.7m

1.1m

0.4m

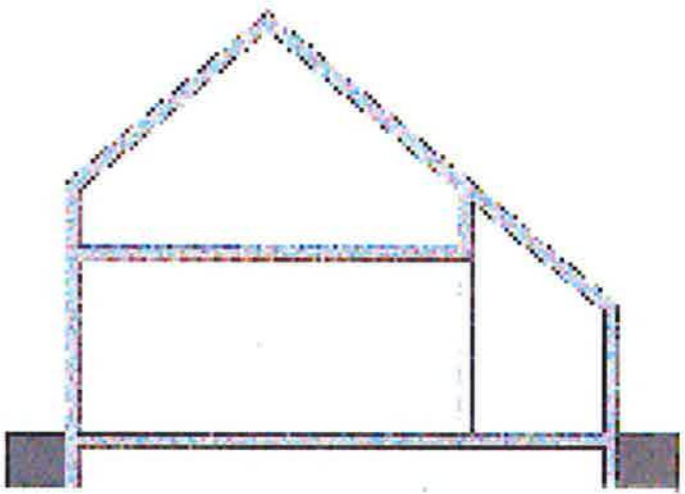
GREENKEEPERSLOODS SITUATIE EN ONTWERP

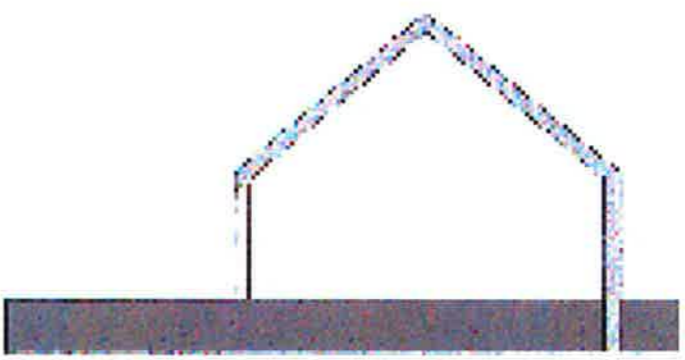
De greenkeepersloods (hout met een donkere tint) wordt bij de entree naar de Haarlaan in het bos gesitueerd. De afstand tot de weg bedraagt ca. 27,5 m. Tussen de loods en de weg wordt het bestaande bomenbestand gehandhaafd.

dsn 1

dsn 2

dsn 3

PARKPARKEREN

1:250

wintergroene
heesters

81 parkeerplaatsen
grind

Klinkers keper-
verband, mangaan,
dikformaat

Krakeling, Gres
d'Hautrage

Verzonken
opsluitband

FSC-Houten kant-
plank

Klinkers keper-
verband, mangaan,
dikformaat

VELDPARKEREN

1:250

Baalerzand

hagen veldesdoorn
hoogte 50 cm

Gres d'Hautrage

Verzonken
opsluitband

ZOOGDIERVERENIGING

Oude Kraan 8, 6811 LJ Arnhem, tel. 026-3705318, fax 026-3704038

Contactpersoon: Stefan Vreugdenhil; e-mailadres: stefan.vreugdenhil@zoogdierverseniging.nl

---

Notitie: Golfbaan De Haar – Beoordeling aangepast ontwerp t.a.v. vleermuizen
Datum: 1 februari 2010
Door: E.A. Jansen, H.J.G.A. Limpens & S.J. Vreugdenhil

Inleiding

Vereniging Golfbaan de Haar is voornemens het Zuiderpark van het landgoed De Haar anders in te richten. Deze ingreep is zowel MER-plichtig als met betrekking tot het voorkomen van beschermde diersoorten is een toetsing aan de Flora- en faunawet noodzakelijk. In 2006 is een onderzoek¹ uitgevoerd naar de aanwezige vleermuiswaarden. Mede op basis van de resultaten uit dit onderzoek is het ontwerp voor de golfbaan aangepast, welke hebben geleid tot ontwerpwijzigingen in november/december 2008.

De Zoogdierverseniging is in het voorjaar van 2009 gevraagd het toenmalige plan te beoordelen, wat heeft geresulteerd in een notitie²; naar later bleek waren echter de aanpassingen van november/december 2008 daarvoor niet beschikbaar gesteld.

Naar aanleiding van een overleg tussen de vereniging, Bureau Schenkeveld en de Zoogdierverseniging op 18 november 2009 zijn ten aanzien van de holes 7 en 8 nieuwe aanpassingen doorgevoerd.

Het gehele plan³, inclusief de wijzigingen⁴, is door de Zoogdierverseniging opnieuw beoordeeld en besproken met de golfvereniging, Bureau Schenkeveld en gemeente Utrecht op 15 december 2009. Tijdens dit overleg zijn de laatste knelpunten in het ontwerp ten aanzien van de vleermuizen besproken, wat heeft geleid tot een aantal randvoorwaarden voor het definitieve ontwerp die zijn opgenomen in de voorliggende notitie.

Juridisch kader

Indien er in het kader van een ruimtelijke ingreep schade aan populaties van vleermuizen ontstaat of vaste rust- of verblijfplaatsen daarvan worden aangetast of verwijderd, is sprake van een overtreding van de Flora- en faunawet. Sinds eind augustus 2009 wordt door het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit bij de beoordeling van een ontheffingsaanvraag de functionaliteit van rust- en verblijfplaatsen getoetst aan tien punten (zie bijlage 1).

De ingreep op en rond de golfbaan is te beoordelen als een ingreep in het kader van 'ruimtelijke inrichting en ontwikkeling'. Voor dit type ingrepen is geen ontheffing van de Flora- en faunawet meer mogelijk voor soorten van Bijlage IV van de Habitatrictlijn, waaronder alle in Nederland voorkomende vleermuissoorten. Hierdoor is een ruimtelijke ontwikkeling alleen mogelijk als schade aan vaste rust- of verblijfplaatsen wordt voorkomen en de functionaliteit daarvan niet wordt aangetast.

---

¹ Jansen, E.A., 2006. Vleermuisleefgebieden op en rond het golfterrein De Haar. Inventarisatie en randvoorwaarden voor de herinrichting. VZZ-rapport 2006.032. Zoogdierverseniging VZZ, Arnhem

² Vreugdenhil, S.J. & E.A. Jansen, 14 september 2009. Notitie vleermuizen MER Uitbreiding Golfbaan De Haar

³ Van Empelen Van Aalderen Partners BV, 9 december 2008. Golfbaan "De Haar" uitbreiding naar 18 holes – Terreininrichting, beplanting, bebouwing, natuurwaarden en het historische kader

⁴ Van Empelen Van Aalderen Partners BV, 20 november 2009. Golfbaan De Haar – Voorstel aanpassing hole 7 en 8 i.v.m. sparen vleermuisbomen

Ecologische kader

Voor de ontwikkeling van golfbaan De Haar tot een 18 holes-baan is een ontwerp gemaakt waarbij zoveel mogelijk de natuurwaarden worden ontzien en waar mogelijk compensatie wordt geboden, maar dit binnen de technische eisen van de fairways en behoud van het oorspronkelijke parkontwerp van Copijn.

Voorgestelde ingrepen moeten worden beoordeeld op effecten op het voortbestaan van de betreffende vleermuispopulaties op de korte, middenlange en lange termijn, ongeacht de andere wensen/eisen. Omdat het gebied vooral van belang is voor boomholte bewonende vleermuizen is ook een beoordeling op het effect op spechten noodzakelijk, omdat zij grotendeels verantwoordelijk zijn voor de productie van nieuwe boomholten.

Aan de hand van eerdere bevindingen is aan het ontwerp geschaafd om de negatieve effecten te beperken. Er is geen nieuw ontwerp gemaakt. Deze aanpassingen zijn erop gericht de negatieve effecten van de nieuwe inrichting te vermijden, te mitigeren of te compenseren.

De aanpassingen ten behoeve van de vleermuizen zijn:

Vermijding

- de elzensingel langs de Parkweg blijft aanwezig
- alle rosse - en watervleermuis kraamverblijfplaatsbomen worden gespaard
- de nieuwe locatie van het clubhuis is iets opgeschoven
- het clubhuis heeft weinig verlichting aan de zuidzijde, maar wel een terras bij het water
- de belangrijkste vleermuisbomen bij hole 9 krijgen een iets grotere groenbuffer.
- om de parkeerplaats komen wintergroene struiken die de lichtuitstraling beperken

Mitigatie

- de verblijfplaatsen bij hole 7 blijven bestaan, maar komen aan de bosrand te liggen
- de breedtes van de doorsnijdingen van de bosdelen zijn iets minder groot (hole 7 en 9) en voor een deel haaks aangelegd (hole 7).

Compensatie

- Uitbreiding bosgebied bij hole 16 en hole 18.
- Er komt een zeer smalle bosrand en boomgroepen op de uitbreidingslocaties (hole 2-3) verspreide bomen bij hole (13-14) en een enkele groep bij de driving range als compensatie voor verlies aan kwaliteit van jachthabitat binnen de golfbaan.
- Langs de oostzijde komt een bloemrijk grasland, waardoor het voedsel aanbod wordt vergroot, vooral in de zomer en najaar, (mits dit pas eind juli wordt gemaaid).
- Er wordt een extra vijver aangelegd, deze zal alleen in het voorjaar leiden tot extra voedselaanbod.
- Er wordt aan voorzieningen gedacht voor vleermuizen in het onderhoudsgebouw, maar deze plannen zijn niet uitgewerkt.

Randvoorwaarden voor het definitieve ontwerp

Op 15 december zijn de resterende knelpunten in het ontwerp ten aanzien van de vleermuizen besproken en is gezocht naar oplossingen. Gestreefd werd naar een ontwerp waarbij overtredingen van verbodsbepalingen uit de Flora- en faunawet volledig worden voorkomen, conform het door het ministerie van LNV ingestelde beleid. Het uitgangspunt was verder om de mitigerende maatregelen te treffen op de golfbaan zelf, omdat maatregelen buiten de golfbaan, door de lange termijn waarop zij functioneel kunnen zijn, geen oplossing bieden.

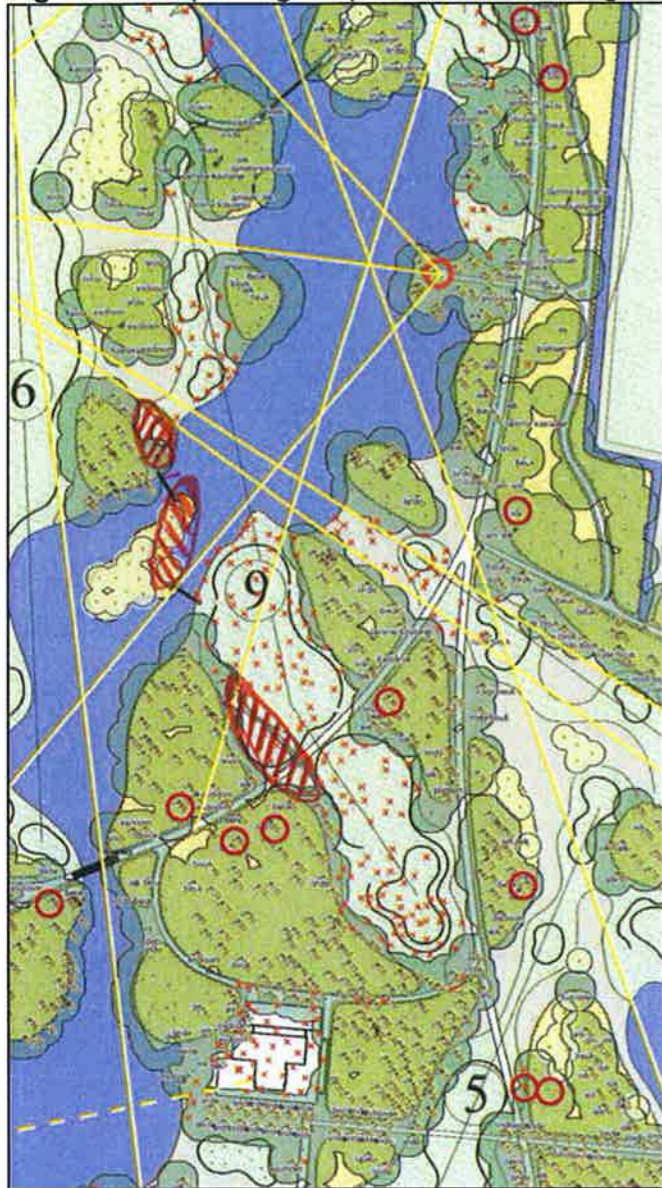
Afgesproken is om de besproken mitigerende maatregelen als randvoorwaarden mee te geven voor het opstellen van het definitieve ontwerp van de golfbaan. Dit heeft als doel om een ontwerp te maken die de strenge toetsing op basis van de Flora- en faunawet en Habitatrichtlijn kan doorstaan.

Mits bij het definitieve ontwerp aan de onderstaande randvoorwaarden wordt voldaan, is de Zoogdierverseniging van mening dat er voldoende garantie is voor het in stand houden van de functionaliteit van alle in het plangebied aanwezige vleermuisfuncties.

1. Ten behoeve van de herinrichting moet bij zowel hole 15 als hole 16 één boom met een paarfunctie voor de ruige dwergvleermuis worden gekapt. Deze paarfunctie is voor deze specifieke soort goed te mitigeren, door minimaal een half tot een heel jaar voor de kap van de bomen met de huidige paarfunctie een zestal vleermuis kasten (Waveka, [Plat model Type 1FF](#)) te plaatsen in de bomen in de directe omgeving van de te kappen bomen. Een half jaar is mogelijk wanneer de kasten worden geplaatst vóór het voorjaar en aangetoond wordt dat de geplaatste kasten worden gebruikt. De ervaring heeft geleerd dat een heel jaar in de regel voldoende is bij dit aantal vleermuis kasten. Plaatsing van de vleermuis kasten dient te gebeuren onder de begeleiding van een vleermuisdeskundige.
2. In het huidige plan komen bij hole 7 vier bomen met vleermuisverblijfplaatsen meer aan de rand van het bos te staan waardoor zij onder invloed van wind komen te staan. Het ontwerp wordt zodanig aangepast dat deze bomen in de beschutting komen te liggen (in derde rij). Toekomstbomen in de bosschage er achter worden gespaard.
3. In het huidige plan komen bij hole 17 eveneens vier bomen met vleermuisverblijfplaatsen meer aan de rand van het bos te staan. Om dit te voorkomen wordt het pad verlegt naar het westen, zodat er twee rijen bomen kunnen worden gespaard die de vleermuisverblijfplaatsen beschutting bieden.
4. Voor de aanleg van hole 9 wordt een groot bosgedeelte opgesplitst in vijf kleinere delen. De aanwezige bomen met vleermuisverblijfplaatsen worden weliswaar gespaard, maar het gebied wordt in het huidige ontwerp wel veel windgevoeliger (bij een koude noordwestenwind) met negatieve effecten op het microklimaat van de verblijfplaatsen. Het ontwerp wordt aangepast door het eiland in noordelijke richting te verschuiven, op het eiland oude bomen die meer wind vangen te planten, minder bomen aan de noordwest-kant van de hole te kappen (eventueel is kap alsnog mogelijk wanneer de bomen op het eiland volgroeid zijn) en aan de zuidwestelijke kant van het pad dat door de hole loopt één boom te laten staan (zie figuur 1). Op deze wijze wordt koude wind uit een noordwestelijke richting optimaal tegengehouden wat betreft de bomen met vleermuisverblijfplaatsen, terwijl de hole kan worden gerealiseerd. De aanleg en beplanting van het eiland dienen te zijn uitgevoerd en functioneel te zijn voordat de bomenkap ten behoeve van hole 9 wordt uitgevoerd.
5. Het huidige plan voorziet in de vernietiging van drie bijzondere jachtgebieden voor grotere aantallen vleermuizen, namelijk A) de half open bosrand bij hole 18 (ruige dwergvleermuizen); B) een bijzonder jachtgebied bij hole 7 (gewone grootoorvleermuizen) en C) de centrale laan van de krakeling (meerdere soorten). Hiervoor zijn de volgende mitigerende maatregelen afgesproken:
  - A. ten noorden van deze locatie wordt een bosschage aangeplant, hierbij wordt de open structuur van het huidige jachtgebied overgenomen (in verband met insectenaanbod): opgekroonde bomen met een ruige ondergroei van kruiden. Deze locatie is hiervoor geschikt door de nabijheid van water, wat ook bij het huidige jachtgebied zo is.
  - B. het grootste deel van dit jachtgebied blijft behouden, zodat de functionaliteit als jachtgebied in stand blijft.
  - C. ter mitigatie wordt het pas bij het clubhuis geschikt uitgevoerd voor met name de gewone grootoorvleermuizen met aan beide zijden van het pad een zoomvegetatie.
6. Rustige delen met slecht groeiende bomen nemen in het huidige plan sterk af, waardoor de holteproductie door spechten waarschijnlijk ook afneemt. Afgesproken is dat het beheerplan van de gehele golfbaan wordt toegespitst op het in stand houden en ontwikkelen van bosopstanden met bomen met holten. In dit kader kan een monitoringsplan een goed handvat bieden om de holteontwikkeling door spechten te

kunnen volgen; deze is afhankelijk van de aanwezigheid van voldoende rust. Veelvuldig gebruik door recreanten (golfers en wandelaars) kunnen hierop een sterk negatief effect hebben. Door een goede sturing van recreanten en een gericht beheer van de bosopstanden (niet dunnen) kan dit negatieve effect sterk worden beperkt.

Figuur 1. Aanpassingen op hole 9 in de rood-gearceerde terreindelen.

Conclusie

Bij de totstandkoming van het ontwerp van de 18-holes golfbaan De Haar is in de afgelopen jaren in hoge mate rekening gehouden met de aanwezigheid van beschermde functies voor vleermuizen. In een overleg tussen de vereniging G.C. De Haar, de baanontwerper, gemeente Utrecht, Bureau Schenkeveld en de Zoogdiervereniging zijn op 15 december jl. de laatste knelpunten ten aanzien van de vleermuisfuncties besproken en zijn mitigerende maatregelen opgesteld om negatieve effecten op de functionaliteit van de verschillende vleermuisfuncties te voorkomen.

De Zoogdiervereniging is van mening dat, indien de in deze notitie opgenomen randvoorwaarden op een juiste wijze worden toegepast bij het opstellen van het definitieve ontwerp van de golfbaan, alle vleermuisfuncties in stand blijven. Ten aanzien van de vleermuizen worden dan geen overtreding van verbodsbepalingen uit de Flora- en faunawet voorzien.

Bijlage 1: Beoordeling functionaliteit van vaste rust- en verblijfplaatsen⁵

Onderstaande tien punten moet u gebruiken ter onderbouwing van de vraag of de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats behouden blijft door uw mitigerende maatregelen. Van belang is dat onder andere inzicht gegeven wordt in het netwerk van voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaatsen. Als dit niet gebeurt of niet kan, dan treedt het reguliere ontheffingstraject in werking.

1. De plek of het gebied wordt met een zekere mate van bestendigheid gebruikt. Er is geen sprake van incidenteel gebruik. Het moet dus gaan om een vaste rust- en verblijfplaats. In de uitleg van de Ffwet tot nog toe is duidelijk gemaakt dat vleermuisverblijfplaatsen (bijna) altijd vaste rust- en verblijfplaatsen zijn.
2. De plek of het gebied blijft voorzien in alles wat nodig is voor een specifiek individueel dier in dat gebied en voor alle exemplaren van de populatie ter plekke, om succesvol te rusten of voort te planten.
3. Er is op geen enkel moment, zelfs niet tijdelijk, een achteruitgang van de ecologische functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats. De diverse functies die een gebied heeft, moeten dus behouden blijven.
4. Door mitigerende maatregelen worden negatieve effecten uitgesloten. Dit kunnen negatieve effecten zijn op de kwaliteit, maar ook op de kwantiteit van de functies die het gebied vervult voor een soort.
5. Mitigerende maatregelen zijn preventieve maatregelen. Dat houdt dus in dat in voorkomende gevallen de mitigatie niet alleen al aanwezig is, maar ook functioneert.
6. Mitigerende maatregelen moeten leiden tot verbetering of behoud van de ecologische functionaliteit van het gebied (kwantitatief en/of kwalitatief) voor de betreffende soort.
7. Het positieve effect van mitigatie geeft in evenredige mate ruimte voor de negatieve effecten van de ruimtelijke ingreep. De totale duurzame ecologische functionaliteit mag op geen enkel moment slechter worden dan de beginstand. Zowel de kwantiteit als de kwaliteit moeten behouden blijven of worden verbeterd.
8. Het succes van mitigerende maatregelen moet met een hoge mate van zekerheid vóóraf vaststaan. Dit wordt beoordeeld aan de hand van objectieve criteria en de eigenschappen en de specifieke ecologische waarden van het gebied.
9. De staat van instandhouding en de zeldzaamheid van een diersoort zijn van belang bij het treffen van mitigerende maatregelen. Hoe zeldzamer de soort, hoe hoger de graad van zekerheid van succes moet zijn.
10. De controle op het effect van de maatregelen is onderdeel van het ecologisch werkprotocol. Een ecologisch werkprotocol moet voorzien in toezicht op het uitvoeren van de mitigerende maatregelen. Zonder dit onderdeel garandeert het plan niet dat de functionaliteit van de beschermde plaatsen behouden blijft.

⁵ Dienst Regelingen, 26 augustus 2009. Bijlage bij brief 'Wijziging beoordeling ontheffing Flora- en faunawet bij ruimtelijke ingrepen' (kenmerk ffw2009.corr.046)

